

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra českého jazyka a literatury

Studijní program: 2.stupeň

Kombinace: Český jazyk – Francouzský jazyk

Jules Verne v české a francouzské škole
Jules Verne in Czech and French School
Jules Verne à l'école tchèque et française

Diplomová práce: 05–FP–KCL– 001

Autor:

Adéla BENEŠOVÁ

Podpis:

Adresa:

Janov nad Nisou 546

468 11, Janov nad Nisou

Vedoucí práce: Mgr. Jarmila Sulovská

Konzultant:

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
70	11231	40	5	38	3

V Janově nad Nisou dne: 30.12.2006

Zadání diplomové práce.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Janově nad Nisou dne: 30.12.2006

Adéla Benešová

Poděkování

„Tisíc cest vede k jednomu cíli“

Jules Verne

Mým hlavním cílem se na dlouhou dobu stala diplomová práce s názvem „Jules Verne v české a francouzské škole“. Cesta nebyla snadná a přímá, ale doprovázelo mě na ní několik důležitých lidí, bez nichž bych asi nikdy svoji práci nedokončila, proto bych jim na tomto místě chtěla poděkovat.

Děkuji především vedoucí mé práce Mgr. Jarmile Sulovské za počáteční inspiraci při výběru a zaměření tématu, následné podnětné rady a připomínky při samotné tvorbě.

Dík náleží také kolegyni Mgr. Zuzaně Pechové za pomoc při finální korektuře textu, dále Pavlovi Hluchému za oporu a také inspiraci při přípravě doplňkových úloh v projektu.

V neposlední řadě bych také ráda poděkovala mým rodičům Lence a Mirkovi Benešovým za toleranci a podporu v období, kdy byla cesta k cíli trnitá a klikatá.

Jules Verne v české a francouzské škole

BENEŠOVÁ Adéla

DP–2007

Vedoucí DP: Mgr. Jarmila Sulovská

Resumé

Diplomová práce se zabývá životem a dílem francouzského spisovatele J. Verna. Prezentuje filmová zpracování jeho románů a významné vynálezy z cyklu Podivuhodných cest. Zaměřuje se na zařazení ukázek románů J. Verna v českých i francouzských čítankách, nastiňuje otázky a úkoly, které texty doplňují. V poslední části práce je předložen návrh projektu s názvem „10 měsíců s Julesem Vernem“, který usiluje o propojení mezipředmětových vztahů ve vyučování a přiblížení autora i jeho díla dnešní mládeži. Přiloženo je CD umožňující vyučujícím rozšířit jednotlivé úlohy projektu a tím je žákům obohatit.

Résumé

Le mémoire de maîtrise traite la vie et l'œuvre de Jules Verne, un écrivain français. Le mémoire présente le traitement cinématographique des romans et les inventions importantes du cycle Les Voyages extraordinaires. Il se concentre sur l'intégration des romans de Jules Verne dans les livres de lecture tchèques et françaises, esquisse des questions et des études du texte. Dans la partie finale du travail, il y a avancé une proposition du projet „10 mois avec Jules Verne“, qui s'efforce de mettre en contact les rapports intersujets pendant l'enseignement et d'approcher l'écrivain et ses œuvres à la jeunesse. Le CD, qui peut multiplier et enrichir les devoirs du projet, est jointre.

Summary

This diploma thesis deals with life and work of French writer Jules Verne. It presents cinematization of his novels and prominent inventions from the cycle Extraordinary voyages. It concentrates on the inclusion of novel's extracts in Czech and French reading books, outlines the questions and projects that complement the texts. The final part of the diploma thesis introduces a project named „10 months with Jules Verne“, which makes an effort to interconnect school subjects and to bring the writer and his work closer to nowadays youths. Attached CD enables the teachers to extend and enrich individual tasks of the project.

OBSAH

1.	ÚVOD	7
2.	"BEZ MNOHÉHO SE ČLOVĚK OBEJDE, ALE NE BEZ ČLOVĚKA"	12
2.1.	ŽIVOTOPIS J. VERNA	12
2.2.	J. VERNE A JEHO TVORBA	17
2.3.	J. VERNE A JEHO PODIVUHODNÉ CESTY	18
2.4.	J. VERNE A JEHO VYNÁLEZY ..... CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.	20
2.5.	FILMOVÁ ZPRACOVÁNÍ VERNEOVEK	30
2.6.	J. VERNE V ČÍTANKÁCH	32
2.6.1.	České čítanky	32
2.6.2.	Francouzské čítanky	34
2.7.	J.VERNE NA KONCI SVÉ "PODIVUHODNÉ CESTY"	36
2.8.	J.VERNE A SOUČASNÍ ČTENÁŘI	38
2.8.1.	Anketa	39
3.	PROJEKT "10 MĚSÍCŮ S JULESEM VERNEM"	42
3.1.	ZAČÁTEK NAŠÍ CESTY	43
3.2.	ŽIVOT J. VERNA .....45 CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.	
3.3.	DÍLA J. VERNA	47
3.3.1.	Je dnešní čtenář znalý základních románů J. Verna?.....	48
3.4.	UKÁZKA Z DÍLA J. VERNA + PRÁCE S TEXTEM	50
3.5.	VYNÁLEZY J. VERNA	53
3.6.	PŘÁTELÉ NA CESTY	55
3.6.	MĚSTA J. VERNA	59
4.	ZÁVĚR	62
	ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	2
	PROHLÁŠENÍ	3
	PODĚKOVÁNÍ.....	4
	RESUMÉ	5
	POUŽITÁ LITERATURA	63
	PŘÍLOHA Č. 1 ŘEŠENÍ KŘÍŽOVKY	66
	PŘÍLOHA Č. 2 BIBLIOGRAFIE JULESA VERNA.....	67
	PŘÍLOHA Č. 3 CD.....	70

1 ÚVOD

Dílo významného francouzského prozaika, dramatika a zakladatele moderního vědecko-fantastického románu Julesa Verna patří k základním kamenům světové literatury pro mládež.

Autor, který během padesáti let vytvořil na sedmdesát románů, v nichž geniálně předjímal vývoj vědy a techniky v 19. a 20. století, vystihl nejlépe naděje své doby ve víru technického pokroku, který spojoval s vyššími lidskými zájmy. Základem Vernova myšlení a vyprávění se stala schopnost předvídat mnohé z později uskutečněných vynálezů. Snil o fungujících strojích ve fungujícím světě se slušným lidmi. Od počátečního okouzlení a téměř bezmezného obdivu k pokroku, kdy za mnohé vynálezy skryl namáhavou práci, neobyčejné úsilí i hrdinství jejich tvůrců, dospěl k obavě před možným zneužitím techniky.

Vzhledem ke zcela novému repertoáru a humanistickému zaměření se dílo J. Verna řadí k významným mezníkům v historii literatury pro mládež, a proto je právem považován za jejího zakladatele ve Francii, protože ve svých románech splňoval všechna kritéria, která by měla literatura pro děti a mládež obsahovat. Rozvíjení fantazie, vytváření morálních hodnot, možnost uvést děti do světa dospělých a přiblížit jim mezilidské vztahy.

Patří k autorům, kteří i po své smrti vzbuzují ve čtenářích na celém světě obdiv a úctu. Není hodnocen pouze za svou celoživotní vytrvalost a věrnost své myšlence stát se uznávaným spisovatelem ve zcela novém literárním směru – vědeckém románu, ale především za svou tvorbu, která přinesla následujícím generacím nevšední zážitky. Možnost odpoutat se od reality, vklouznout do světa snů, stát se na chvíli spolu s hlavními hrdiny dobrodruhem, poznávat neobjevené kouty, láká čtenáře po celé desítky let.

Jules Verne je znám především jako romanopisec, autor Podivuhodných cest, za které byl v srpnu roku 1872 oceněn francouzskou Akademií, literární otec nesmrtelných hrdinů, fantasta a tvůrce vynálezů budoucnosti.

Pro mnohé vizionář, génius. Přesto v roce 1994 čtenáře udivilo vydání románu Paříž ve XX.století, v němž Verne předjímá vývoj a podobu Paříže i světa na sto let dopředu, a rok 1989, kdy vyšla Vernova sbírka básní, která v sobě také nese rysy vědeckého bádání. Kromě básní **Noc, Ticho v kostele, Nerozhodnost, Jste mladá a krásná...**, **Zvon noci**¹, napsal v roce 1847 sonet Pára.

Pára

*Dneska je pára zkrátka na pořadu dne.
Pohání vše, leč... bude k užítku, či škodě?
Kdo kolem světa cestuje, ten pospíchá jak zloděj
Ani na malou chvilku v klidu neseďne.*

*Jak ptáci létáme teď po souši i vodě
Bez obav, kam nás vedou cesty nezbedné.
S den krátkou poutí slunce v dojemné až shodě
Chcem u cíle být nejhůř v poledne.*

*Má to i svoje světlé stránky, nemysli si:
Ač války stroj žne hrdiny, co chrabře kdysi
Čelili smrti s její černou károu.*

*Nepřítel ať si třeba pukne vzteky
My nahradíme použité reky:
Budeme dělat děti plnou parou!*

Tento sonet se podobá svou tematikou některým básním ze sbírky Písně kosmické Jana Nerudy vydané roku 1878. Český básník se zasloužil o objevení J.Verna pro domácího čtenáře. V roce 1863 přivezl z Paříže román Pět neděl v balóně, který považoval za kuriozitu. Přesto stál u zrodu prvního českého překladu **Cesty kolem Měsíce** v roce 1869 v levné knižnici Matice lidu.

---

¹ <http://poesie.webnet.fr/auteurs/verne.html>

Jak lvové bijem o mříže

*Jak lvové bijem o mříže,
jak lvové v kleci jatí,
my bychom vzhůru k nebesům
a jsme zde Zemí spjatí.*

Nám zdá se, z hvězd že vane hlas:

*"Nuž pojd'te, páni, blíže,
jen trochu blíže, hrdobci,
jimž hrouda nohy víže!"*

*My přijdem! Odpusť, matičko,
již jsi nám, Země, malá,
my blesk k myšlénkám spřaháme
a noha parou cválá.*

My přijdem! Duch náš roste v výš

*a tepny touhou bijí,
zimniční touhou po světech
div srdce nerozbijí!*

My přijdem blíž, my přijdem blíž,

*my světů dožijeme,
my bijem o mříž, ducha lvi,
a my ji rozbijeme!*

Neruda se zabýval vztahem naučné a literární hodnoty Vernových románů, ve kterých shledával půvab v tom, „že nám předváděla člověka v boji s přírodou, vlastně lidské vzdělanosti s přírodou“, že jejich hrdinové, ozbrojení všemi výzkumy ze všech oborů přírodních věd kladli sobě velké úkoly nebo jim byly

úkoly takové okolnostmi položeny a věda, ovšem podporovaná poetickou náhodou, vítězila“.²

Tato diplomová práce „*Jules Verne v české a francouzské škole*“ je věnována spisovateli Julesu Vernovi, kterého je možno ve vědecko-fantastické literatuře považovat za vhodného adepta pro přiblížení této tematiky žákům základních škol z několika důvodů:

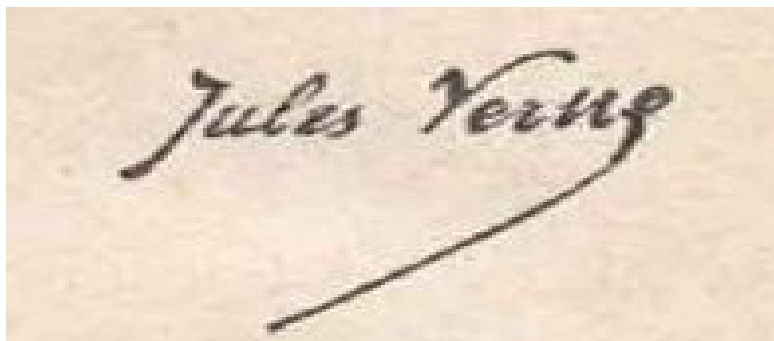
- snil o využití vědy a techniky ve službách člověka a lidské naděje
- jeho romány představovaly v druhé polovině 19. století nový, přitažlivý literární žánr
- popularizoval poutavou i humorně zábavnou formou současné vědecké poznatky a anticipoval jejich použití v budoucnosti
- věřil ve všemocnost vědy a později zápasil s myšlenkou jejího zneužití, v díle zobrazuje boj mezi silami dobra a pokroku a mezi silami zla (vynálezci, dobrodruzi, kteří chtějí zneužít vynálezu pro ziskové cíle, ničení a smrt)
- objevy byly neustále spojovány s hrdinstvím člověka potýkajícího se s přírodou, technikou i lidmi
- nejlepší lidské vlastnosti svých hrdinů skrýval pod podivínstvím, směšností a roztržitostí – morální aspekt Vernových děl
- romány upoutávají svou poezií vědy a objevitelství, v jejichž středu stojí úcta a láska k člověku, lidské práci a hrdinství
- hrdinové - lidé nesoucí rysy člověka zítřka – bez předsudků, stateční a sebeobětaví, čistí fyzicky i morálně
- hluboké zaujetí pro pravdu, úcta a láska k člověku, víra v lidský rozum – díla mají charakter lidské spoluúčasti na budoucnosti

---

² Fischer, Jan O.: Dějiny francouzské literatury 2 (1870-1930). Praha, Academia 1983

Cílem této práce je zpřístupnění J. Verna dnešní mládeži, proto se zaměříme na několik důležitých aspektů:

- vynálezy J. Verna
- na základě dotazníku zjistíme, jaký ohlas mají dnes romány J. Verna mezi mládeží
- prostudujeme zařazení ukázek do čítanek, zadání jednotlivých úkolů a zhodnotíme jejich efektivitu
- předložíme návrh pro práci s dílem a životopisem spisovatele v hodinách českého, ale i francouzského jazyka v průběhu celého školního roku, s názvem „**10 měsíců s Julesem Vernem**“
- v projektu se zaměříme na interdisciplinární vztahy, propojíme práci v českém i cizím jazyce, zeměpisu, informatice, výtvarné výchově (možnost rozšíření informací během hodin dějepisu, fyziky), neopomeneme také mezisložkové vztahy v rámci českého jazyka a literatury

2 „Bez mnohého se člověk obejde, ale ne bez člověka.“

Jules Verne

Francouzský romanopisec Jules Verne, vlastním jménem Jules Gabriel Verne, se narodil 8. února 1828 v Nantes v přísně katolické rodině jako nejstarší syn advokáta Pierra Verna a jeho ženy Sofie (rozené Allotte de la Fuÿe – z rodiny lučištníků královské skotské gardy Ludvíka XI.).

První poznatky z gramatiky a zeměpisu získával spolu s mladším bratrem Paulem od jejich první vychovatelky paní Sansbainové, ženy ztraceného námořního kapitána. Její život a postavu zobrazil v románu **Zajatec Pustín**, kde hlavní hrdinka paní Branicanová hledá svého zmizelého manžela, kterého nachází mezi australskými domorodci.

Školní studia zahájil na škole Sv. Stanislava, pokračoval na lyceu Sv. Donatiena. Věnoval se zeměpisu, hudbě a starořečtině. Verne nepatřil k pilným studentům, přesto svými širokými znalostmi v mnohém předčil spolužáky. V hodinách svými výjevy námořních bitev a fantastických strojů bohatě ilustroval sešity. Již v této době hluboko v sobě pociťoval, že jeho životní dráhou nebude práce advokáta, která mu byla z dědičného hlediska rodiny Vernů předurčena.

Své dosavadní znalosti obohacoval od roku 1844 také na Královském lyceu v Nantes o latinu, rétoriku, filozofii a logiku. Téměř všechen volný čas trávil čtením knih Waltera Scotta, Fennimooru Coopera, Charlese Dickense, Daniela Defoa. Postava Robinsona Crusoa mu natolik učarovala, že se jí nechal inspirovat pro vytvoření série románů tzv. **robinzonády**.³

V této době začal Jules Verne s literární tvorbou. Vznikaly první lyrické verše, které byly věnovány především sestřenci Caroline Tronsonové:

---

³ Robinzonáda = cyklus tří románů: Dvacet tisíc mil pod mořem, Děti kapitána Granta, Tajuplný ostrov
- tematika Robinsonů se také objevuje v dílech: Škola Robinsonů a Dva roky prázdnin

*Má láska velké oči sklání
a září dlouhých řas;
má láska pod nebeskou bání
je krasavice krás.*

Nebo replika z divadelní hry Zlomená stébla, která byla uvedena dva roky po svatbě Caroline s Émilem Dezaunayem.

*Takový život je ... A všechny dívčiny
o věčné lásce snovaly sen jediný
za mříží kláštera, jež odřítzl jim svět;
zchytrale vysnily, tak ctnostné napohled,
si příští dům a chotě, sedí u stolu,
smějí se, jedí, pijí družně pospolu –
a s nimi bratránek – ten dvorně růže nosí;
jen smrt jim jejich tajnou věčnou lásku skosí!⁴*

Sepsal drama ve verších a přednesl ho ve studentském vzdělávacím Kroužku Externistů u Pierra Bodina, knihkupce, který mu od samého začátku předpovídal úspěch. S nabídkou svého díla pro divadlo Rikiki však neuspěl.

Mnohdy Jules Verne vzpomínal na svého mladšího bratra Paula brázdícího oceány a poznávajícího svět. Život ho směřoval zcela do jiných vod, ale o těch slaných nezapomínal psát do svých cestovních deníků:

„Není nic proměnlivějšího než oceán. Je třeba jen umět ho pozorovat ve všech jeho nesčetných proměnách... Ani ten největší umělec nedokáže zachytit na plátně všechny krásy moře. Nemá k tomu potřebné barvy... Moře, to je zrcadlo nebes vzdouvající se dechem bouří. Je zelené? Ne! Není na světě zelené barvy, která by

---

⁴ Lottman, Herbert R.: Jules Verne (Život a dílo klasika sci-fi), Praha, Brána, 1998.

ISBN 80-7243-012-2, str. 22, 23

ho mohla zachytit. Snad nejnáz ho lze zobrazit ve chvílích zloby, kdy je chmurné, hněvivé, zpěněné, kdy obloha s ním smísila svá oblaka, jež nad ním rozvěsila....
Čím déle pozoruji oceán, tím se mi jeví velkolepější. Oceán...! To jediné slovo vyjadřuje vše. Oceán! To je nekonečno podobné nebeskému prostoru, který odráží ve svých vodách...“⁵

Z deníků se zápisky, sny a informace přesunuly na stránky románů. Voda, moře a oceány patří k základním tématům a prostředím Vernových děl.

Jules Verne vyrůstal v měšťácké společnosti a díky svému strýci malíři Francisque Chateaubourgovi se seznámil i s pařížskou bohémou – Alexandrem Dumasem starším⁶ a Victorem Hugem⁷, ke kterému vzhlížel nejen jako k vynikajícímu autorovi, ale po zasedání parlamentu v červenci 1848 také jako k řečníkovi a politikovi.

Vernova první historická dramata (**Prachové spiknutí, Drama z doby regentství**) Dumas neuznal. Divadelní světla spatřila až jednoaktovka **Zlomená stébla** uvedená 12.června 1850 v Historickém divadle.

Nesporně nadaný dramatik s životností dialogů, poutavými zápletkami i mistrnou stavbou děje odstartoval tímto momentem počáteční dramatickou tvorbu. Vznikla celá řada žánrových komedií, vaudeville⁸, libret i komických oper:

- **Hra na slepou bábu**
- **Kdo mě rozesměje**
- **Pán ze šimpanzů**
- **Jedenáct dní obléhání**
- **Marjolaine a její společníci**
- **Zámky v Kalifornii**

---

⁵ Brandis, Jevgenij: Snílek Jules Verne, Lidové nakladatelství, Praha 1981, str.62

⁶ Alexandr Dumas st. (1803-1870) – vlastním jménem Thomas Alexandre Davy de La Pailletterie, byl přední francouzský dramatik a prozaik období romantismu

⁷ Victor Hugo (1802- 1885) – vlastním jménem Victor-Marie Hugo, byl čelní představitel francouzského romantismu, básník, dramatik, esejista a politik

⁸ vaudeville= veseloherní divadelní žánr se zpěvy

Jules Verne se stal v roce 1851 tajemníkem Lyrického divadla a svou práci rozšířil po setkání s Pierre François Chevalierem – vydavatelem ilustrovaného časopisu Musée de Familles, kdy obohacoval tento týdeník povídkami (**Drama v Mexiku, Drama ve vzduchu...**).

V roce 1855 opustil pevné zaměstnání, odklonil se na cestu umělce na volné noze a pronesl jednu ze svých podivuhodných, ale přesných prognóz:

„Nepochybuji o své budoucnosti, otče. V pětatřiceti letech budu mít v literatuře pevné a výnosné postavení.“⁹

Již na rané povídce **Zajatci polárního moře**, která zobrazuje problémy posádky lodi v Grónsku, odhalil Verne svou tendenci propojit tvorbu s geografickými prvky. Navštěvoval Národní knihovnu v Paříži, shromažďoval a systematizoval poznatky z fyziky, matematiky, chemie, zoologie, botaniky, geologie i statistiky. V rozšiřování obzorů mu částečně pomáhala i doba.

Léta 1840-1860 patřila rozvoji průmyslu, vynálezů a vědeckých objevů. Hranice lidské fantazie a možností se neustále posouvala, což mladý autor vnímal všemi smysly.

Znalosti a víru v neomezené možnosti rozumu promítl Verne do tvorby a pod rukou nadaného spisovatele vznikl tzv. **vědecký román**¹⁰.

„Vše, co si myslím, vše, co si představuji, zůstane vždycky za pravdou, protože přijdou chvíle, kdy výtvořiny vědy překonají výtvořiny imaginace.“¹¹

Jules Verne

Mladý Verne měl nakročeno na slibnou dráhu vědecko-fantastického spisovatele, ale přišlo jaro 1856 a seznámení s vdovou Honorinou Anne Hébé Morelovou, která měla z předchozího manželství dvě dcery (Valentinu a Zuzanu).

⁹ Brandis, Jevgenij: Snílek Jules Verne, Lidové nakladatelství, Praha 1981, str. 54

¹⁰ Vědecký román (vědeckofantastický žánr – sci-fi) = umělecký žánr vymezený výskytem spekulativních technologií a přírodních jevů v díle

¹¹ Marek, Jan: Přemožitelé času 1, Mezinárodní organizace novinářů, Praha 1987, str.50

10.ledna 1857 ji pojal za svou ženu a o čtyři roky později, 3.srpna 1861, se jim narodil syn Michel.

Svatba nebyla mezníkem pouze v osobním životě, ale také v kariéře. Verne se nechal zlákat svým švagrem pro práci burzovního makléře. Do roku 1862 působil jako společník v Egglyho makléřské firmě. Během této doby, kterou považoval za dočasnou relaxaci, shromažďoval poznámky k románu o vědě, který se mu rodil v hlavě.

Podnikl i dvě významné cesty, do Skotska – odrážející se v dílech **Černá Indie** a **Zelený paprsek**, a do dánských i norských přístavů, které ho inspirovaly při tvorbě románu **Los číslo 9672**.

Na podzim roku 1862 došlo k osudovému setkání s Pierrem Julem Hetzlem¹² v Jakobově ulici číslo 18. Editor hledal autora pro svůj magazín – *Magasin d'éducation et de récréation* - zaměřený na výchovu a zábavu mládeže a po přečtení rukopisu **Pět neděl v balónu** si byl jist, že ho našel.

Román s dramatickým dějem, moderním stylem, humorem, zachycujícím tep doby a zeměpisné objevy doktora Fergussona přesvědčily nakladatele natolik, že s Vernem podepsal smlouvu na celých dvacet let dopředu a s příslibem nutnosti dodání dvou románů ročně.

Začala doživotní cesta spisovatele, který propojil vědu s fantazií a do svých děl schoval svět neprobádaných kontinentů, moří, ostrovů, samotné planety Země, hlubin oceánů, nebeských prostor. Autora, jehož hrdinové zápasí s tajnými silami přírody, touží po poznání a vždy se semknou, aby společně čelili zneužití vědy i zlu, pro něž se věda může stát prostředkem k udržení moci. Člověka silných morálních hodnot a sebezapření, který se ve svém díle opíral o racionální myšlenky, současně popisoval toužebná přání jako dosaženou skutečnost a předpověděl reálnou možnost rozvoje vědy a techniky v předstihu zhruba 50 let.

---

¹² Pierre J. Hetzel (1814-1886) = publicista, vydavatel satirických almanachů a spisovatel knih pro děti (používal pseudonym P. J. Stahl)

2.2 Jules Verne a jeho tvorba

V době poznamenané nesmírným vědeckým pokrokem vzniká pod rukama Julesa Verna nový, přitažlivý literární žánr, kde jsou objevy spojovány s hrdinstvím člověka potýkajícího se s přírodou, technikou i lidmi. Podstata myšlenek jednotlivých románů se proměňuje spolu se změnou názoru autora na vědu.

První etapa, do které spadají díla *Cesta do středu Země*, *Ze Země na Měsíc*, se projevuje naivní vírou ve všemocnost vědy, kdy možnost všeobecného štěstí závisí na míře přispění technického pokroku.

Druhá etapa se nese ve znamení idejí utopického socialismu a krásných, ušlechtilých hlavních hrdinů se zájmem o čistou vědu – trilogie (*Dvacet tisíc mil pod mořem*, *Děti kapitána Granta*, *Tajuplný ostrov*). Přibývají romány s historickou a sociální tematikou.

Ve třetí a poslední etapě rozeznává Verne sílu zla a projevuje v díle (*Vynález zkázy*, *Plující ostrov*) úzkost z možného zneužití vědy a vědeckých objevů.

Jediným románem o lásce je **Tajemný hrad v Karpatech**, který vznikl po smrti blízké Vernovy přítelkyně paní Stelle Duchesnové (rozené Héninové). Velmi sečtělá žena s kulturním rozhledem a literárním vkusem poskytovala spisovateli možnost konzultovat jeho vědecké zájmy i literární ambice. Bydlela na předměstí Paříže, v Asnières, kde se scházeli literáti, dramatici, s nimiž Verne občas spolupracoval.

V tvorbě a práci ho vedl přítel Hetzel, který do díla Julesa Verna zasahoval po celou dobu jejich spolupráce, do nakladatelovy smrti v březnu roku 1886. Hetzel si během své činnosti v oblasti editorství vypěstoval vytříbený vkus pro literaturu a mohl tedy poukazovat na slabá místa ve Vernově tvorbě.

2.3 Jules Verne a jeho Podivuhodné cesty

Na počátku šedesátých let se Verne svěřil svému příteli, vydavateli humoristických časopisů, karikaturistovi, divadelnímu výtvarníku, autoru fejetonů, aforismů i esejů a především amatérskému nadšenci pro vzduchoplavbu Félixovi Tournachonovi (přezdívávaného Nadar) : „*Nastřádalo se ve mně tolik energie, že si sám připadám jako leydenská láhev.*“^{13 14} Seznámili se v kroužku „jedenácti starých mládenců“, který existoval až do počátku šedesátých let 19. století a spisovatelé, malíři a hudebníci se scházeli v ulici Louis le Grand u pianisty Adriena Taleyho.

Načerpané znalosti z dětství, cest (Skotsko, dánské a norské pobřeží, výprava do Ameriky v roce 1867) a studií, zážitky okolo nových dopravních prostředků (10. listopadu 1848-první Vernova cesta železnicí, červenec 1859 – vyplutí nového parníku Great Eastern) a kontakty s umělci a vědátory naplnily mladého autora natolik, že jeho tvorba neznala hranic. Pochopení smyslu životního poslání cítil již v útlém věku, ale po přečtení děl Edgara Allana Poea¹⁵ a konfrontaci své a jeho umělecké metody vzrostla mnohonásobně Vernova motivace a snaha prorazit s vědeckým románem, kde mohl uplatnit zájem o techniku, zeměpis i literární ambice. Snažil se prosadit zařazení vědy a techniky do krásné literatury, popularizovat ji svými spisovatelskými prostředky a přiblížit čtenáři informace ze všech oblastí vědních oborů. Podivuhodné cesty bychom mohli chápat jako univerzální geografický popis zeměkoule. Hlavní hrdinové, kteří se snaží cestováním obsáhnout celý svět,

---

¹³ Brandis, Jevgenij: Snílek Jules Verne, Lidové nakladatelství, Praha 1981, str.69

¹⁴ Leydenská láhev = první záměrně konstruovaný kondenzátor, který v 18.století sloužil k raným experimentům s elektřinou

¹⁵ Edgar Allan Poe (1809-1849) – americký romantický básník, prozaik, esejista, autor fantastických a mystických příběhů, zakladatel detektivního a hororového žánru

- název aerostatu Victoria z povídky Senzace s balónem se stává vzorem pro podobný stroj z románu Pět neděl v balóně

- novela Tři neděle v týdnu inspirovala Verne k napsání Cesty kolem světa za 80 dní

sestrojují různé technické vynálezy, které jim dané cesty umožňují a usnadňují. Dokáží se tedy ocitnout na všech kontinentech, uskutečnit cestu kolem světa, dosáhnout obou pólů, prozkoumat dna moří a oceánů a vzlétnout do kosmického prostoru.

Jedná se o řadu padesáti šesti románů, kde „*Jejich jevištěm je svět a jejich hrdinou věda.*“¹⁶

Vzrůstající nepokoje v pařížských ulicích, nespokojené manželství, nepřeborné množství nápadů a inspirace i podlomené zdraví (gastritida, migrény a ochrnutí na levou polovinu obličeje v roce 1854) dovedlo Verne k rozhodnutí opustit Paříž a uchýlit se do městečka Amiens na severu Francie. V roce 1865 na severním břehu Sommské zátoky koupil domek a na podzim roku 1871 se definitivně odstěhoval.

Práce na jednotlivých románech spočívala v systematické a dlouhodobé přípravě, kdy autor hromadil materiál, utvářel námět a kompozici. Každý den jeho života měl řád. Verne od pěti do dvanácti hodin dopoledne pracoval na tvorbě vlastního děje. Po obědě se vydal na procházku a poté do 21. hodiny shromažďoval podklady pro jednotlivé romány.

K psaní používal velké archy papíru, které pokládal na šířku. Nejprve popsal obyčejnou tužkou pouze levou polovinu a pravou část používal na doplňky a vpisky. Po dokončení všech změn, obtáhl konečný text perem.

„Hovořím-li o nějakém vědeckém fenoménu, pak nejdříve prostuduji všechny dostupné zdroje a teprve pak dělám závěry. Rozhodně ne bez možnosti opřít se o dostatečné množství faktů. Důkladně čtu více než dvacetery noviny, pozorně pročítám všechny dostupné vědecké zprávy a věřte či nevěřte, vždy jsem nesmírně vzrušen, dozvím-li se o nějakém novém objevu...“¹⁷

---

¹⁶ Marek, Jan: Přemožitelé času 1, Mezinárodní organizace novinářů, Praha 1987, str.52

¹⁷ Brandis, Jevgenij: Snílek Jules Verne, Lidové nakladatelství, Praha 1981, str. 108-109

2.4 Jules Verne a jeho vynálezy

„Země nepotřebuje nové kontinenty, ale nové lidi.“

Jules Verne

Verne tím „novým“ člověkem byl. Přinesl na naši literární scénu něco nečekaného, co se mnohdy zdálo být zcela v rozporu se všemi řády a pravidly. Svě čtenáře dokázal uchvátit celou řadou příběhů a dobrodružství, které do té doby neměly obdoby, a lidem se o nich ani nezdálo. Některé své pokrokové myšlenky ještě viděl za svého života skutečně vznikat a bez mnohých dnes nedokážeme žít. Ve svých románech nechává hlavní hrdiny konstruovat a používat říditelné vzducholodě, letadla, ponorky, helikoptéry, bezpilotní zbraně, všestranně využívat elektřinu, dobývat vesmír i oba póly, zmiňuje se o zbraních hromadného ničení, bojových plynech, tanku, automobilu, počítači, faxu i tzv. telefotu.¹⁸

Dnešní generace znají, nebo se osobně setkaly s celou řadou technických vynálezů a z encyklopedií, atlasů a zeměpisných příruček mají možnost čerpat poznatky o všech koutech naší planety. V učebnicích se objevují jména jako:

- **Thomas Alva Edison** – americký technik, vynálezce a průkopník všestranného využití elektrické energie. Vynalezl uhlíkový mikrofon, fonograf, elektrickou žárovku, elektroměr a filmovou kameru. Založil továrnu na výrobu elektrických strojů, stavěl elektrárny.
- **Speke (John Henning)** a sir **Burton (Richard Francis)** – angličtí cestovatelé, kteří spolu hledali pramen Nilu ve východoafrickém Mezijezeří. John H. Speke jej spolu s odtokem Bílého Nilu z rovníkových jezer našel v roce 1863.
- **Neil Alden Armstrong** – americký astronaut, který jako první člověk vystoupil 21. července 1969 na povrch Měsíce, mimo jiné prohlásil:
„Připomínám si podivuhodnou knížku Julese Verna, která, jak se ukázalo

---

¹⁸ telefot = zařízení k dálkovému přenosu obrazu

*v mnoha bodech, je naprosto správnou předpovědí technických postupů při projektu Apollo.*¹⁹

- Bratři **Wrightové (Wilbur a Orville)** – američtí průkopníci motorového létání, kteří 17. prosince 1903 uskutečnili na vlastnoručně vyrobeném motorovém letounu první krátké lety.

Téměř nikdo si však dnes nespojí žádný z těchto objevů a vynálezů se spisovatelem J. Vernem. Jeho v té době nepřekonatelná fantazie přinesla celou řadu nových strojů a pomůcek potřebných pro lidský život. Některé dokonce předběhly svou dobu o více než padesát let. Uvedme si několik příkladů Vernovy geniality, vize a schopnosti předvídat:

- ❖ rakety, pozemní zkoušky a vyslání tří mužů do vesmíru v románu *Ze Země na Měsíc* z roku 1865 a o sto let později skutečný let posádky Apolla americké NASA s přistáním na Měsíci²⁰
- ❖ dělo Kolumbiada, které 1.12.1867 vystřelilo náboj ve tvaru kombinace válce a kužele, se nacházelo na místě zvaném Stone's Hill – Florida (*Ze Země na Měsíc*)
- ❖ vynalezení ovladatelné vzducholodě (podobné dnešní helikoptěře) v díle *Robur Dobyvateľ* (1886), která je těžší než vzduch a první pokusy Lilientahla²¹ s bezmotorovým létáním v roce 1891
- ❖ využití elektřiny – odposlouchávací zařízení, elektrické jiskry, podmořské pušky, pohánění létajícího stroje Albatros, ponorky Nautilus, elektrické křeslo (vyrobena až v roce 1888), elektrické světlo sloužící k osvětlování ulic (první obloukovka vznikla v roce 1876, Edisonova žárovka spatřila světlo světa v roce 1880, k elektrickému osvětlení ulic Paříže došlo až v roce 1890)

---

¹⁹ <http://kjh.vz.cz/verne.htm>

²⁰ Apollo = americký program letů člověka na Měsíc, uskutečněný 1968-1972 v kosmických lodích stejného jména; přistání na Měsíci roku 1969

²¹ Lilientahl Otto (1848-1896) – německý inženýr a průkopník letectví; zabýval se výzkumem aerodynamiky, objevil výhodu prohnutého profilu křídla

- ❖ skafandr a hledání potopených pokladů (*Dvacet tisíc mil pod mořem*)
- ❖ umělé satelity a prorocká vize v románu *Ocelové město*, kde profesor Schultz a jeho světovládné plány zosobňují německý militarismus
- ❖ dobytí jižního i severního pólu v dílech *Dobrodružství kapitána Hatterase* (1863), *Dvacet tisíc mil pod mořem* (1869) a skutečné zeměpisné objevy Roalda Amundsena²² na počátku 20.století

Verne propůjčil své nápady a myšlenky vynálezům, dobrodruhům, hlavním hrdinům ze svých knih. Veškeré konstrukce a plány se uskutečňují v příbězích románů, nikoli ve skutečnosti. Přesto Verne zůstává pro své čtenáře vynálezcem hodným obdivu!

„Všechno, co si člověk dokáže představit, může někdo uskutečnit.“

Jules Verne

Balon Victorie

→ **Pět neděl v balóně**

Victorie je prvním ze série vynálezů J. Verna. Byl zkonstruován podle plánů doktora Samuela Fergussona. Skládal se ze dvou do sebe vsazených balónů zhotovených z křížového lyonského hedvábí napuštěného gumou a obal se plnil vodíkem. Výška vnějšího balónu dosahovala čtyřadvaceti metrů, šířka dvaadvacet a půl metru, vnitřní byl o něco menší, dvacet a půl krát třináct a půl

---

²² Amundsen Roald (1872-1928) – norský polární badatel, jako první člověk dosáhl 14. prosince 1911 jižního pólu a roku 1926 přeletěl vzducholodí i pól severní

metru. Součástí balónu o objemu dva tisíce pět set padesát metrů krychlových byly čtyři nádrže určené k elektrolytickému rozkladu vody. Samuel Fergusson, jeho přítel Richard Kennedy a sluha Joe Vilson uskutečnili na stránkách románu let ze Zanzibaru až ke Gouinským vodopádům na řece Senegal. Královskou společností byli ohodnoceni zlatými medailemi za nejpozoruhodnější objev roku 1862.

Již v tomto díle popsal Jules Verne let nad doposud neprobádanými oblastmi Afriky, které později pro svět objevili angličtí cestovatelé Richard Burton a John H. Speke.

Nautilus

→ Tajuplný ostrov, Dvacet tisíc mil pod mořem

Sedmdesát metrů dlouhá a osm metrů široká ponorka měla dvojitý trup z ocelových plátů. Pohon lodi i dalších zařízení (svícení, topení, ventilace) pracoval na principu elektřiny získávané ze sodíkových článků. Nautilus byl ovládán směrovým i hloubkovým kormidlem pod pevným vedením kapitána Nema (latinsky Nemo = nikdo). Původem indický kníže Dakar, který se mstil koloniální mocnosti Anglii za porobenou Indii. Ponorka sloužila nejen jako vědecká laboratoř, ale také jako nástroj pomsty, proto byla vybavena podmořskými puškami a torpédem.

Heslem ponorky kapitána Nema znělo: „Mobilis in mobile.“²³

²³ mobilis in mobile = ten, který se pohybuje ve věčně pohyblivém (živlu) – poznámka Ivo Krále in. Brandis, Jevgenij: Snílek Jules Verne, Lidové nakladatelství, Praha 1981

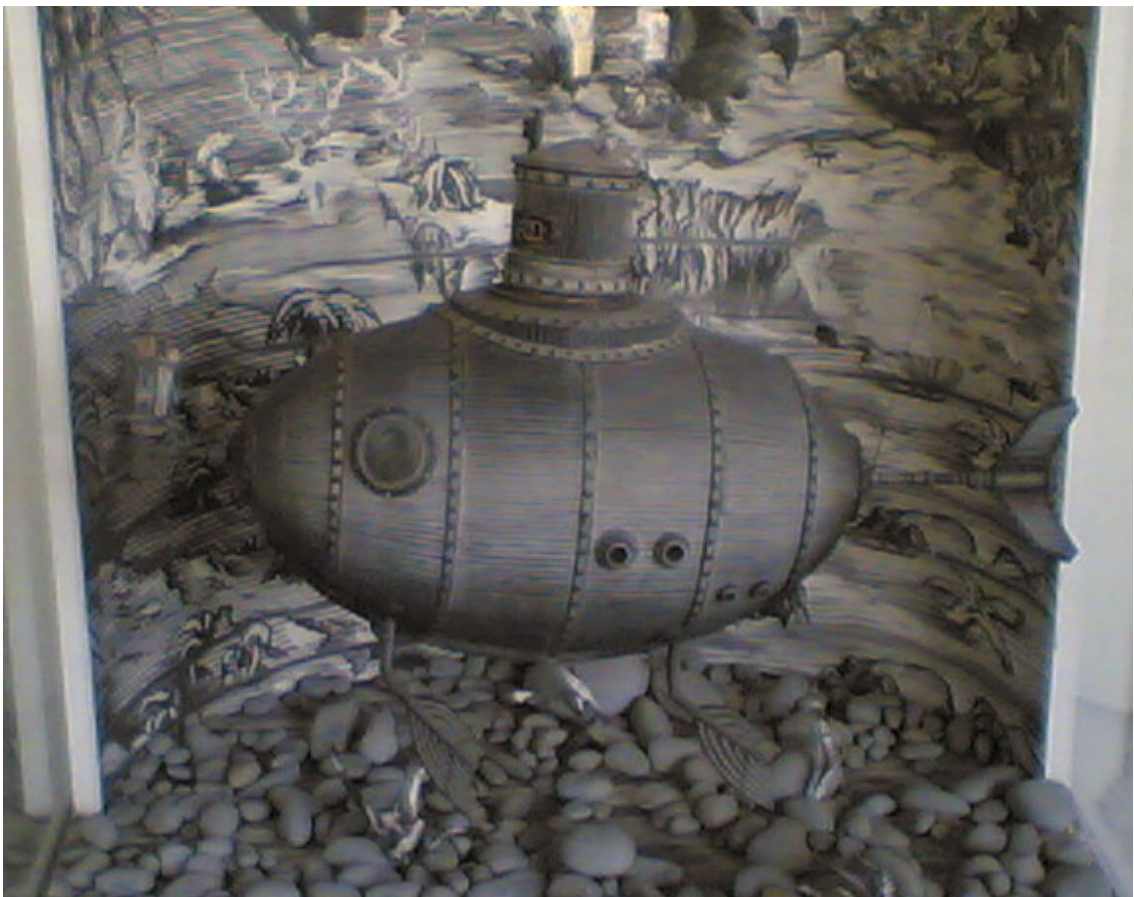

Ponorka Sword

→ Vynález zkázy

Sword patří hned po Nautilu k nejoblíbenějším Vernovým podmořským plavidlům. Byla vyrobena na objednávku anglického válečného námořnictva.

Tato ponorka s výtlakem 12 tun, poháněná šroubem spojeným s dvěma dynamy, vplula 23. října 1889 do jeskyně v ostrově Back Cup (v souostroví Bermudy) a posádka se v čele s inženýrem Simonem Hartem zmocnila Thomase Rocha, vynálezce bleskometu. Výtvarné ztvárnění ponorky pochází z dílny českého filmového tvůrce Karla Zemana.²⁴

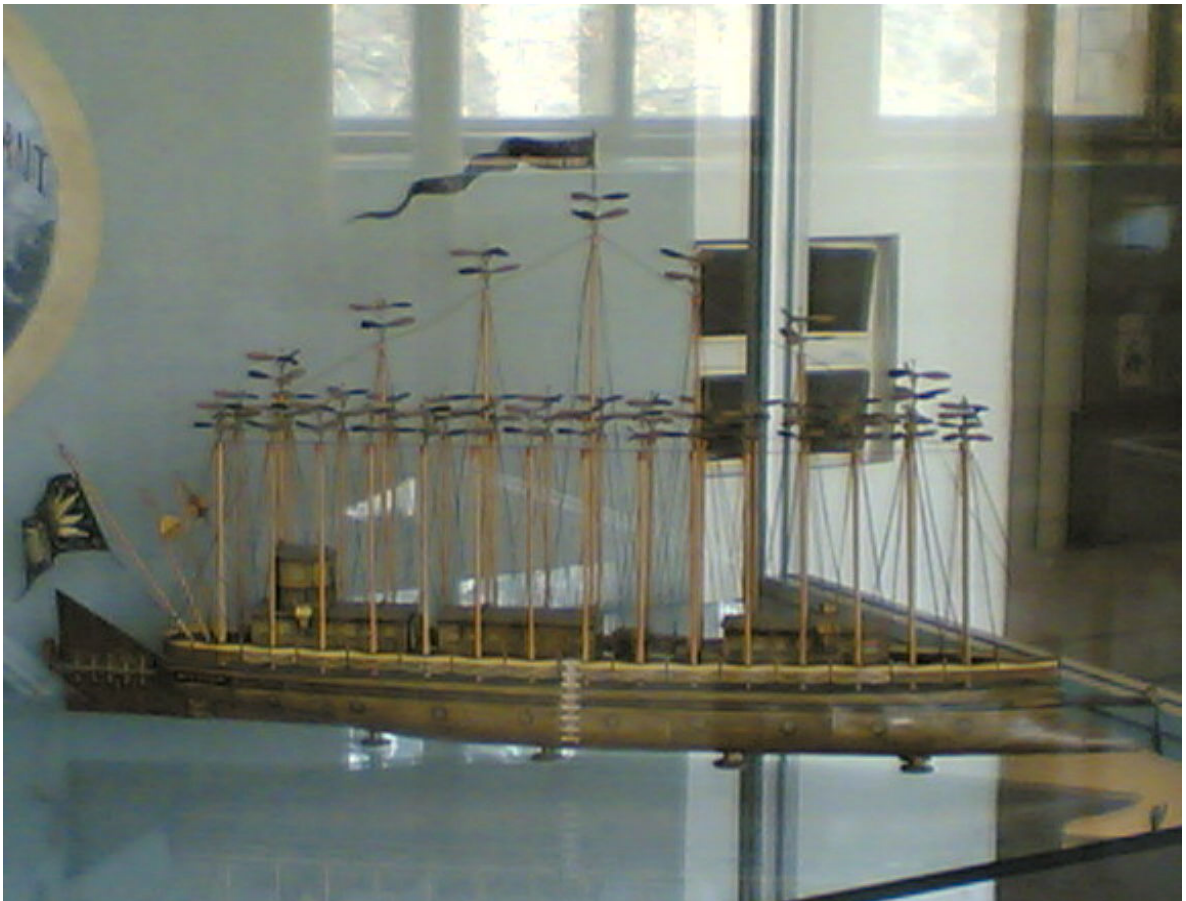
---

²⁴ Karel Zeman (1910-1989) – filmový režisér, výtvarník, scénárista; filmy: Cesta do pravěku, Vynález zkázy, Baron Prášil, Ukradená vzducholod', aj.

Albatros

→ **Robur dobyvatel**

Albatros byl ve skutečnosti helikoptérou se třemi hlavními částmi. Dosahoval rychlosti až 200km/hod. Šestičlenná posádka lodi (inženýr Robur, zástupce Tom Turner, mechanik s dvěma kormidelníky a kuchař) měla k dispozici třicet metrů dlouhou a čtyři metry širokou palubu s několika kajutami osvětlenými stropními tělesy z kaleného skla. Vpředu a vzadu lodi byly upevněny hnací vrtule poháněné elektřinou z článků.

Postrach

→ Pán světa

Dílo inženýra Robura patří k nejuniverzálnějším dopravním prostředkům v dílech Julesa Verna. Postrach byl poháněn elektřinou, dokázal létat, plout na hladině i pod ní a jezdit na silnicích.

Skafandr

→ **Dvacet tisíc mil pod mořem**

Přiléhavý oděv zhotovený z neznámé látky bez tepelně izolačních vlastností umožňoval pohyb a práci pod hladinou, aniž by využíval pomoc vnějšího kompresoru. K límci tvořenému měděným kruhem byla přišroubovaná kovová přilba se třemi okénky. Potápěč měl k dispozici dýchací přístroj složený z ocelové nádrže na vzduch, který umožnil až desetihodinový pobyt pod vodou.

Vrtulník VOSA

→ **Podivuhodné dobrodružství výpravy Barsacovy**

Bezpilotní létající stroj zkonstruoval Marcele Camaret. Dlouhý válec se čtyřmi vrtulemi byl na dálku elektricky poháněn Camaretovým spolupracovníkem Rigaudem. Pokud byl přerušen proud, vosy spadly a otevřely se ventily plynových bomb.

2.5 Filmová zpracování verneovek

Celou řadu filmařů lákalo zpracování Verneovy tematiky. Byly napsány stovky scénářů a natočeny desítky filmů, od němé éry do současnosti.

Mezi významné režiséry patří: Georges Méliés* , Irwin Allen (Five weeks in a ballon – 1962), Don Sharp (Rocket to the moon – 1967), Donovan Scott (The Children of Captain Grant – 1996), Michael Anderson (Around the world in eighty days – 1956, film získal pět Oscarů; 20000 Leagues under the sea - 1997), Georges Lampin (Mathias Sandorf, francouzský film z roku 1963) i čeští Karel Zeman*, Ludvík Ráž* a Oldřich Lipský* nezůstali se zpracováním Verneových románů pozadu.

Georges Méliés (1861-1938)

Francouzský režisér a scénárista, který je historiky označován za „J.Verna filmového plátna“, zejména pro využití námětů z Podivuhodných cest.

V roce 1902 natočil první vědecko fantastický film **Cesta na Měsíc**. Tento šestnáctiminutový snímek je inspirován románem J. Verna *Cesta na Měsíc* a dobrodružstvím z díla Herberta George Wellse²⁵ *První lidé na Měsíci*.

Mezi další filmy patří **Dvě stě tisíc mil pod mořem** (1907), **Dobytí pólu** (1912), **Michail Strogov** (1926)

Karel Zeman (1911-1989)

Český filmový režisér, výtvarník, scénárista a zakladatel českého animovaného filmu (spolu s Jiřím Trnkou²⁶ a Hermínou Týrlovou²⁷).

Natočil tři české celovečerní vědeckofantastické snímky na motivy románů

---

²⁵ Herbert G. Wells (1866-1946) – anglický sociolog, biolog, historik, spisovatel , který je považován za jednoho ze zakladatelů sci-fi

- z díla: Stroj času, Ostrov doktora Moreaua, Válka světů, Neviditelný, aj.

²⁶ Jiří Trnka (1912-1969) – český výtvarník, ilustrátor, scénárista a režisér animovaných filmů; zakladatel studia Bratři v triku

²⁷ Hermína Týrlová (1900-1993) – česká režisérka; spolu s J. Trnkou a K. Zemanem vytvořila českou školu loutkového filmu

J. Verna, které byly kombinací hraného a animovaného filmu založeného na původních ilustracích předloh.

V roce 1958 režíroval **Vynález zkázy**, natočený podle stejnojmenného románu. Scénáře se také ujal František Hrubín, Milan Vácha (dialogy) a Jiří Brdečka (vyprávění).

V roce 1966 vznikl na motivy románu *Dva roky prázdnin* vědeckofantastický film **Ukradená vzducholod'** a v roce 1970 film **Na kometě** s Magdou Vašáryovou a Františkem Filipovským v hlavních rolích.

Ludvík Ráž (narozen 1929)²⁸

Český režisér, natočil v roce 1978 dobrodružný film pro mládež podle předlohy Jules Verna *Ocelové město - Tajemství ocelového města*. Tajný agent Marcel Bruckmann (Jaromír Hanzlík) se snaží zachránit město před zbraní ničící lidské životy.

Oldřich Lipský (1924-1986)²⁹

Poslední z trojice režisérů verneovek představil roku 1981 svou komedii **Tajemný hrad v Karpatech** na motivy stejnojmenného Verneova románu.

Vynález zkázy tvůrce Karla Zemana patří k jednomu z nejlepších a mezinárodně nejuznávanějších českých filmů. Získal Cenu francouzských filmových kritiků a Křišťálovou cenu Francouzské filmové akademie. V zahraničí převažuje americká, sovětská, britská a francouzská produkce, která přinesla celou plejádu filmově i seriálově zpracovaných děl Podivuhodných cest. Nejnovějším snímkem je televizní seriál **Tajuplný ostrov** (The Mysterious Island) režiséra Russella Mulcahy (narozen r.1953) v americko-australské koprodukcii z roku 2005.

---

²⁸ Ludvík Ráž – český filmový televizní režisér, který se zaměřil na tvorbu pro děti a mládež; z jeho dílny pocházejí seriály *My z konce světa*, *My všichni školou povinní*, *Tajemství proutěného košíku*, aj.

²⁹ Oldřich Lipský je znám prostřednictvím filmů: *Marečku, podejte mi pero!* (1976), *Limonádový Joe* (1964), *Adéla ještě nevečeřela* (1977).

2.6 Jules Verne v čítankách

2.6.1 České čítanky

Pro zjištění četnosti zařazení tvorby J. Verne v čítankách základních škol od 4. do 9. třídy bylo prostudováno **třicet pět** titulů **devíti** nakladatelství – Státní pedagogické nakladatelství, Fragment, Moby Dick, Fortuna, Scientia, Prodos, Alter, Trizonia, Jinan.

Výsledkem bylo nalezení celkem třinácti ukázek, ve kterých se nejčastěji vyskytly úryvky z románů *Dva roky prázdnin* a *Tajuplný ostrov* (oba celkem čtyřikrát):

4. třída	„Divoch“ – Tajuplný ostrov (Scientia) „Šťastnou cestu“ – Vynález zkázy (Prodos)
5. třída	„Podaná ruka“ – Tajuplný ostrov (Fortuna) * „Co se stalo...“ - Dva roky prázdnin (Fortuna) „Oslňující světlo“ – Tajuplný ostrov (Alter) „Jeskyně“ - Dva roky prázdnin (Prodos) „IV. kapitola“ – Dva roky prázdnin (Scientia) *
6. třída	„Volverina“ – Země kožešin (Prodos) * Děti kapitána Granta (SPN) Tajuplný ostrov (Moby Dick) *
7. třída	„Jeskyně“ – Dva roky prázdnin (Fragment) * Dvacet tisíc mil pod mořem (Prodos) *
8. třída	Patnáctiletý kapitán (začátek IX.kapitoly) (Fragment) *
9. třída	×

Sedm z těchto třinácti ukázek (vyznačené hvězdičkou) je doplněno otázkami a prací s textem.

„Jakou formou je příběh vyprávěn?“

„Vyhledejte nejnapínavější místo celého textu.“

„V čem měli naši trosečníci štěstí a v čem smůlu?“

„Nahrad' synonymy slova s to, velet, statečný, ironický.“

„Vytvoř větu, v níž bude slovo přístav v přeneseném významu.“

Další uvedené otázky nabízejí mladému čtenáři možnost přiblížit autora i jeho tvorbu:

„Co je to vlastně robinsonáda?“

„Znáš jiné knihy Julia Verna? Co jsou to verneovky? Jak bys je charakterizoval?“

„Jaké náměty si Jules Verne vybíral a proč?“

„V čem se svět a představy Julese Verna liší od dnešní doby?“

„Jaké verneovky jsi četl nebo viděl ve filmovém zpracování?“

„Co je to sci-fi?“

„Vysvětli význam slov dobrodružství, dobrodružná kniha.“

V čítankách se vyskytly také úlohy, které se zaměřují na fantazii, vlastní práci žáka a rozšíření jeho obzorů:

„Zjistí co nejvíc informací o autorovi a zpracuj o něm referát.“

„Povídejte si o tom, co byste dělali, kdybyste se s kamarády ocitli na pustém ostrově. Co byste určitě chtěli mít s sebou?“

„Víte, kde je na lodi příď a záď a k čemu slouží stěžeň? Vyhledejte další výrazy vztahující se k lodi.“

„Jak by sis počínal na takovém ostrově? Umíš se o sebe postarat?“

„Co přinesl člověku a lidstvu technický pokrok a vynálezy?“

„Kde se nachází greenwichský poledník?“

Jak vyplynulo z průzkumu, nejpoužívanějšími romány do čítanek jsou *Dva roky prázdnin* a *Tajuplný ostrov*, jejichž tematika nabízí široké pole možností pro práci s vybranými ukázkami.

Úkoly k textu by měly být formulovány a zadány tak, aby rozšířily mladému čtenáři obzor. Naučily ho samostatně uvažovat, přemýšlet, pracovat. Tento záměr bude zpracován v projektu „10 měsíců s Julesem Vernem“ (viz. dále).

2.6.2 Francouzské čítanky

Francouzské čítanky **Le Français 4e**, **Le Français 5e** a jejich pedagogické příručky se v mnohém od českých publikací liší. Více podporují kreativitu a samostatnou práci žáků v hodinách, při domácí přípravě i četbě, kdy je u mnohých úkolů předpokládána samostatná četba žáků např. *Jak končí dílo Dvacet tisíc mil pod mořem?* atd .

Ukázky ve zkoumaných učebnicích jsou použity ze tří románů: *Cesta do středu Země*, *Ze Země na Měsíc* a *Dvacet tisíc mil pod mořem*.

2.6.2.1 Le Français 4e

V kapitole „Vynálezy .... na cestách“ byla použita ukázka z románu *Ze Země na Měsíc*.

Úkoly doprovázející ukázkou jsou velmi různorodé:

- najděte v textu básnická označení Měsíce
- znáte jiná označení pro naši družici?
- hra se slovy: vysvětlete význam slov – *lunace (la lunasion)*, *dalekohled (la lunette)*, *měsíček (la lunule)*
- vyprávění: *Staňte se na chvíli profesorem Barbicanem nebo Neilem Armstrongem a sdělte své osobní zážitky z vesmírných cest.*
- diskuse: *Představte si, o čem oba cestovatelé po přistání na Zemi přemýšleli.*

2.6.2.2 Le Français 5e

Čítanka obsahuje a oddíly, ve kterých se objevuje ukázka z díla J. Verna.

- oddíl: *Záhadné poselství* – *Cesta do středu Země*
- oddíl: *Fantastické vynálezy* – *Dvacet tisíc mil pod mořem*

Tato školní publikace doplněná o příručku pro učitele umožňuje odlišný způsob práce se žáky, kteří se zde věnují šifráům a vynálezům spojeným s dílem francouzského spisovatele.

Sami kreativně tvoří (*Vyberte si jedno dílo J. Verna a vypracujte podrobný referát.*).

Poznávají nová slova (*Vysvětlete význam slov bibliofil, biblioman, batyskař, anagram.*).

Osvojují si historická fakta (*Vyhledejte v dějepisných příručkách vše o vzniku písma.*)

Učí se obhajovat vlastní názor (*Nemo znamená v latině nikdo, proč myslíte, že si dal kapitán toto jméno?*).

Využití díla J. Verna, práce s textem a zaměření se na vynálezy ve francouzských čítankách se stalo velkou inspirací pro tuto diplomovou práci i pro projekt v ní navržený.

2.7 Jules Verne na konci své „podivuhodné cesty“

Osamělý poutník Kaw-djer z románu Trosečníci z lodi Jonathan řekl:

*„Umíráme, ale naše věc bude díky silám, které jsme v sobě našli, žít navěky.
Zanecháváme v historii nesmazatelné stopy. Vše, co se teď odehrává, bylo
předurčeno událostmi, které předcházely a budoucnost, kterou neznáme, není nic
jiného než pokračování naší současnosti...“³⁰*

Jules Verne v sobě našel touhu být uznávaným spisovatelem, ale především oplýval velkou vnitřní silou, která mu napomohla si sen splnit.

Za svůj život napsal šedesát tři románů, dva sborníky povídek, které vyšly v sedmadvadesáti svazcích.³¹ Ve Vernově bibliografii objevíme více než čtyřicet divadelních her, řadu fejetonů, knihy s populárně naučnou tematikou a bezpočet veršů. Tato rozsáhlá skladba děl zaručila francouzskému spisovateli nesmrtelnost v rámci literární sféry, kde jeho myšlenky žijí dál – promlouvají k nám prostřednictvím všech postav Podivuhodných cest.

V reálném světě zemřel Jules Verne 24. března 1905.

Jeho přítel Albert Rose navrhnul symbolický pomník, který znázorňuje spisovatele vstávajícího z hrobu a ukazujícího pravou rukou na nebesa.

---

³⁰ Brandis, Jevgenij: Snílek Jules Verne, Lidové nakladatelství, Praha 1981, str. 239

³¹ svazek × román = každý díl knihy, označovali Verne i vydavatel Hetzel za svazek → román Tajuplný ostrov je složen ze tří svazků (Cestovní stipendia, Věčný Adam, Včera a zítra)

Epitaf vytesaný na náhrobku na Magdalénském hřbitově předurčuje budoucnost samotného Verna:

„ K nesmrtelnosti a věčnému mládí.“

2.8 Jules Verne a současní čtenáři

Opravdu se stal Jules Verne nesmrtelným?

Za objevení francouzského spisovatele můžeme vděčit Janu Nerudovi, který na počátku šedesátých let navštívil Paříž a přivezl do Čech Vernův román **Cinq semaines en ballon** (Pět neděl v balónu). Zasloužil se také o první překlad a vydání **Cesty kolem Měsíce** v knižnici Matice lidu.

Druhým mužem, který vtiskl na našem území Vernovi nesmrtelnost, byl Josef Richard Vilímek mladší, v jehož nakladatelství a edici *Vilímkova knihovna mládeže dospívající* vyšlo v letech 1891-1948 šedesát čtyři spisovatelových děl v jedinečné úpravě.

Po roce 1949 se vydávání Vernových spisů ujala nakladatelství Mladá fronta, Státní nakladatelství dětské knihy (později Albatros).

Verneovky se objevily také v jiných vydavatelstvích: Nakladatel Hynek, Jan Otto, tandem Beaufort-Kočí, plzeňský Mustang, brněnský Návrat.

Mezi přední ilustrátory románů z Podivuhodných cest patřili: Věnceslav Černý, Zdeněk Burian, Karel Vaca, Kamil Lhoták, Adolf Hoffmeister, Vladimír Vácha.

2.8.1 Anketa

V loňském školním roce (2005/2006) na podzim proběhla na osmi libereckých základních školách (ZŠ Husova, Jabloňová, Kunratická, Dobiášova, U školy, Ještědská, Vrchlického, Vesec) anketa v rámci výročí úmrtí Julesa Verna. Žáci odpovídali na otázky, které se týkaly spisovatele, ale i jich samotných.

Anketní lístek:

Ročník _____	dívka	chlapec
1. Chodíš do knihovny? ano ne		
2. Máš rád(a) vědecko-fantastickou literaturu? ano ne		
3. Máš rád(a) dobrodružnou literaturu? ano ne		
4. Máš rád(a) cestopisy? ano ne		
5. Které z knih J. Verna znáš?		
Pět neděl v balóně Cesta kolem světa za 80 dní Patnáctiletý kapitán		
Dva roky prázdnin Děti kapitána Granta Vynález zkázy Tajuplný ostrov		
Země kožesin 20 000 mil pod mořem Cesta do středu Země Plující ostrov		
Ledová sfinga Hvězda jihu Honba za meteorem		
Tajemný hrad v Karpatech		
jiné _____		
6. Viděl(a) jsi filmové zpracování některé nich? Které _____		
7. Víš, které pozdější vynálezy Verne ve svém díle předpověděl? _____		

Z celkového počtu **293** respondentů odpovídalo 134 dívek a 159 chlapců.

Znalost románů Julesa Verna se projevila v otázce „**Které z knih J.Verna znáš?**“, kde bylo žákům nabídnuto patnáct názvů děl.

20 000 mil pod mořem	215×
Cesta kolem světa za 80 dní	201×
Vynález zkázy	162×
Dva roky prázdnin	145×
Cesta do středu Země	116×
Tajemný hrad v Karpatech	111×
Děti kapitána Granta	97×
Tajuplný ostrov	82×
Pět neděl v balóně	77×
Patnáctiletý kapitán	75×
Ledová sfinga	11×
Honba za meteorem	10×
Hvězda jihu	9×
Plující ostrov	8×
Země kožešin	2×

Nejznámějším románem je *Dvacet tisíc mil pod mořem* s 215 čtenáři, pouze dva respondenti označili dílo *Země kožešin*. Do kolonky jiné připsali ještě žáci díla Ocelové město (6×), Matyáš Sandorf (2×), Na kometě (2×).

V odpovědích na otázku „*Víš, které pozdější vynálezy Verne ve svém díle předpověděl?*“ se objevily tyto odpovědi:

ponorka	114krát
vzducholod'	42krát
atomová bomba	33krát
létající stroje	20krát
raketa	13krát
skafandr	5krát
dělo	4krát

Žáci nezapomněli ani na tank, auto a fax (po jedné odpovědi). Z odpovědí je patrné, že Vernovy romány čtou se zaujetím a že jim utkvěly v paměti.

3. Projekt „10 měsíců s Julesem Vernem“

Rámcový vzdělávací program³² ukládá několik zásadních cílů základního vzdělání, včetně motivace žáků pro celoživotní vzdělávání, podněcování jejich tvořivého myšlení, všestranné a účinné komunikace, schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých.

V diplomové práci je předložen projekt, který se snaží o kompletní propojení výše uvedených cílů, učební látky, mezipředmětových vztahů a vzájemné spolupráce žáků ve třídě na základě jednoho tématu.

Cíl:

- seznámení se s životem, tvorbou a vynálezy J. Verna
- poznávání Francie a určených měst, která jsou se spisovatelem úzce spjata
- zamyšlení se nad vlastním životním cílem
- vytvoření pracovních týmů v rámci třídy – schopnost spolupracovat a tolerovat jeden druhého
- prohloubení základních znalostí při práci s počítačem a internetovým vyhledávačem
- využití finálního výsledku pro cestu celé třídy do Francie, která byla nazvána „Po stopách Julesa Verna.“

Hlavním cílem, který zůstává žákům skryt, se stává společná cesta školním rokem, kde formou hry a prostřednictvím plnění různých úkolů, poznávají a rozvíjejí své schopnosti, prohlubují znalosti a aktivně se podílejí na celkovém výsledku společného projektu.

Připojené CD poslouží učitelům k rozšíření jednotlivých úkolů a usnadní práci při hledání odpovědí.

---

³² <http://scio.cz/skoly/rvp/odstavec.asp?odstavecID=1000>

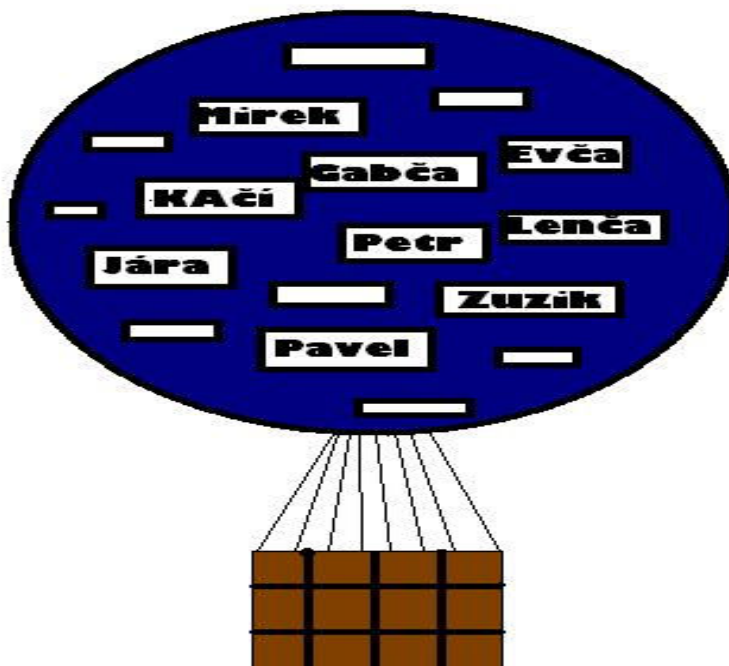
3.1 Začátek naší cesty

V únoru roku 2008 uplyne 180 let od narození francouzského spisovatele J. Verna. Školní rok 2007/2008 může být vhodnou příležitostí pro opětovné přiblížení autora dnešní mladé generaci čtenářů.

V úvodu je potřeba žákům přiblížit společný cíl celé práce a uvést je do světa J. Verna. Jako dopravní prostředek, který nás přes společných deset měsíců přenese, je z několika důvodů zvolen balón. Patří k základním autorovým vynálezům, posádka (třída) může sledovat veškeré dění na „palubě“ a všichni cestující by měli držet pohromadě, protože pokud se někdo vykloní z „koše“, jsou všichni ostatní v ohrožení.

Úkoly:

- 1) Nakreslete balón na velký papír a přilepte ho na zeď ve třídě.
- 2) Na lístečky napište svá jména a připevněte je k obrázku balónu.
- 3) Určete si každý své tři cíle, které chcete za deset měsíců splnit.

Doplňkové úlohy:

- lze je splnit v začátku nebo v průběhu „cesty“

- 1) Napište krátkou úvahu na téma: „**Kam v životě jdeš, kam směřuješ?**“
- 2) Pokuste se vysvětlit podstatu jednotlivých citátů J. Verna:
  - a) „*Tisíc cest vede k jednomu cíli.*“
  - b) „*Nejtěžší zkouškou lidské statečnosti je, když člověk zůstane sám.*“
  - c) „*Ano, člověk dokáže změnit přírodu a dokazuje to na každém kroku. Ovšem je mnohem důležitější, aby člověk dokázal změnit sám sebe, aby radikálně změnil svou přirozenost.*“
- 3) Své cíle vylepte na stěnu k balónu, abyste je měli stále na očích a mohli se k nim v průběhu „cesty“ vracet a připomínat si je.
- 4) Sestavte si svůj žebříček hodnot. Vytvořte dvě skupiny, kde každý z Vás předloží svůj postoj, který si před spolužáky obhájí (to znamená, že si každý musí odůvodnit výběr a postavení životních hodnot a priorit).

Tyto doplňkové úlohy slouží k utváření hodnot a postojů žáků. Měli by se umět zamyslet nad svou budoucností, svými zájmy, cíli a sny a na jejich plnění začít pracovat. Rozhovory a diskuse ve třídě je naučí obhájit svůj názor a současně tolerovat případné připomínky spolužáků.

3.2 Život J. Verne

Projekt je založen na desetiměsíční cestě s J. Vernem.

Pro přiblížení života a díla je možné použít doplňovačku, která nahradí běžné výpisky do sešitu. Žáci pouze během výkladu dopíší chybějící informace.

Po společné kontrole si text vlepí do sešitu.

Jules Gabriel Verne se narodil 8. února _____ v _____ .

Se svým mladším bratrem _____ vystudoval církevní školu a královské lyceum, kde získali bohaté informace ze zeměpisu, latiny a logiky.

Po maturitě se Paul stává námořníkem, Jules úspěšně složil _____ zkoušky, ale jeho životním snem byla dráha spisovatele.

V roce 1857 se oženil s Honorinou Anne Hébé Morelovou a o pět let později byl hotov rukopis románu _____, který se stal prvním z cyklu _____. Pod vedením a ochrannými křídly nakladatele a spisovatele _____ vydává dva romány ročně.

Mezi další významná díla patří:

Dvacet _____
_____ roky _____

_____ světa _____

Děti _____

Vynález _____

_____ ostrov

_____ kapitán

Ze _____ na _____

Významný _____ spisovatel pro děti a mládež, zakladatel
_____ literatury zemřel 24. března _____

v Amiens ve věku sedmasedmdesáti let.

K diplomové práci je přiloženo CD obsahující obrázkový materiál nabízející podobu autora v průběhu života, jeho rodiny i přátel. Podobizny lze využít pro přiblížení samotného autora nebo jeho popis v rámci výuky slohu a tím uplatnit mezisložkové vztahy v hodinách češtiny.

Jules Verne

Michel (syn)

Hetzel (přítel)

3.3 Díla Julesa Verna:

Jules Verne vytvořil během svého života desítky dobrodružných, cestopisných a především vědecko-fantastických románů (viz. příloha č.2). Žáci by měli mít alespoň základní povědomí o několika ústředních dílech i vynálezech, které se v nich objevují.

Úkol:

1) Najděte názvy čtrnácti románů J. Verna, které jsou v následující nabídce pomíchané:

1. **Robur** kapitán
2. Tajemný hrad kapitána Granta
3. Pět neděl v Karpatech
4. Cesta na Měsíc
5. Tajuplný **dobyvatel**
6. Dvacet tisíc mil na kře ledové
7. Děti zkázy
8. Ocelové roky prázdnin
9. Patnáctiletý ostrov
10. Ze Země kožešin
11. Země město
12. Vynález pod mořem
13. Oceánem kolem světa za osmdesát dní
14. Dva v balóně

Robur dobyvatel.

3.3.1 Je dnešní čtenář znalý základních románů J. Verna?

Při práci na projektu lze testovat povědomí mladých čtenářů o francouzském spisovateli J. Vernovi. Jedním z úkolů byli pověřeni studenti střední školy, jejichž znalosti jsou zachyceny v tabulce (viz. níže).

Část projektu – **Díla J. Verna** – zpracovalo **130** respondentů Střední průmyslové školy strojní v Jablonci nad Nisou. Studenti pěti tříd (první, třetí, čtvrtý a dva druhé ročníky) se pokusili o propojení a nalezení jednotlivých románů.

Žádné dílo francouzského spisovatele neznal pouze jeden student, naopak patnáct vyplnilo zcela správně všech čtrnáct románů.

Počet správně nalezených románů	Počet respondentů	Nejznámější romány
0	1	Dvacet tisíc mil pod mořem (125×)
1	1	Cesta kolem světa za 80 dní (110×)
2	5	Tajemný hrad v Karpatech (100×)
3	8	Dva roky prázdnin (93×)
4	10	Tajuplný ostrov (90×)
5	6	Vynález zkázy (87×)
6	10	Pět neděl v balóně (80×)
7	8	Ocelové město (75×)
8	11	Ze Země na Měsíc (73×)
9	14	Patnáctiletý kapitán (71×)
10	19	Robur dobyvatel (63×)

11	10	Oceánem na kře ledové (51×)
12	9	Děti kapitána Granta (42×)
13	3	Země kožešin (27×)
14	15	

Průměrný žák střední školy zná 8 románů J. Verna, z nichž nejznámější je **Dvacet tisíc mil pod mořem**, na který si nevzpomnělo pouze pět studentů. Dvacet sedm respondentů ze sto třiceti zná román **Země kožešin**.

3.4 Ukázka z díla J. Verna + práce s textem

Cesta kolem světa za osmdesát dní

Děj dobrodružného románu francouzského spisovatele Julese Verna začíná 2. října roku 1872 v Londýně. V den, kdy se u hlavního představitele Philease Fogg nechává zaměstnat francouzský sluha Passepartout (v některých českých vydáních označován jménem Proklouz). Téhož dne večer se oba vydávají na cestu kolem světa.

Během této cesty zachrání Fogg s Passepartoutem z pohřební hranice mladou indickou ženu Aoudu, která měla být podle místních zvyků proti své vůli upálena se svým mrtvým manželem.

„Příležitost, která nám uniká, může se naskytnout v poslední chvíli.“
Brigádní generál se snažil číst v očích Philease Fogg. Načpak spoléhá ten chladný Angličan? Chce se v okamžiku oběti vrhnout k mladé ženě a přímo ji vyrvat katům z rukou?

To by bylo šílenství, a jak by bylo možno připustit, že tento člověk je do té míry šílený? Nicméně sir Francis Cromarty se uvolil vyčkat rozuzlení toho strašlivého výjevu...

...Nadešla pravá chvíle. Spící dav jako by vstával z mrtvých. Skupiny se začaly hýbat. Ozvaly se údery tamtamů. Znovu se rozlehl zpěv a křik. Pro nešťastníci nastala hodina smrti.

Vskutku vrata pagody se otevřela. Zevnitř zasvitla jasnější zář. Mr. Fogg a sir Francis Cromarty zahlédli v plném světle oběť, kterou dva kněží vlekli ven. Dokonce se jim zdálo, že se nešťastnice snaží uniknout svým katům, strásajíc ze sebe v krajním pudu sebezáchovy opilou strnulost. Siru Francisi Cromartymu se sevřelo srdce, a když křečovitým pohybem stiskl ruku Phileasi Foggovi, ucítil, že tato ruka drží otevřený nůž.

V tom okamžiku se dav zavlnil. Mladá žena upadla znovu do mrákot, vyvolaných dýmem z konopí. Kráče la zástupem fakírů, kteří ji vyprovázeli svým náboženským pokřikem.

Phileas Fogg a jeho společníci se vmísili mezi poslední řady zástupu a šli za ním. Za dvě minuty došli na břeh řeky a stanuli na necelých padesát kroků od hranice, na níž ležel mrtvý rádža. V polotmě viděli oběť, zcela netečnou, ležící vedle manželovy mrtvolky.

Pak byla přinesena pochodeň a dřevo nasáklé olejem v mžiku vzplanulo.

V tu chvíli sir Francis Cromarty s průvodcem zadrželi Philease Fogg, který se v nerozumném návalu šlechtnosti vrhl k hranici...

Phileas Fogg je však již od sebe odstrčil, když se scéna nenadále změnila. Ozval se zděšený křik. Celý zástup se v hrůze vrhl k zemi.

Starý rádža zřejmě nebyl mrtev, neboť bylo vidět, jak se náhle vztyčil jako přízrak, zvedl v náručí mladou ženu a seskočil z hranice uprostřed oblaků dýmu, v nichž vyhlížel jako duch.

Fakírové, strážci, kněží, zachvácení náhlým děsem, leželi zde tváří k zemi, neodvažujíc se zvednout oči a popatřit zázrak.

Bezvládná oběť spočívala na silných pažích, které ji nesly, aniž, jak se zdálo, cítily její váhu. Mr. Fogg a sir Francis Cromarty se zarazili. Párs sklonil hlavu a Proklouz asi nebyl ohromen o nic méně...

Zmrtvýchvstalý došel až k místu, kde zůstali Mr. Fogg a sir Francis Cromarty, a krátce řekl:

„Zmizme odtud!“

Byl to sám Proklouz, který se v hustém dýmu připlížil až k hranici. Byl to Proklouz, který využil zatím ještě hluboké tmy a vyrval mladou ženu z náruče smrti. Byl to Proklouz, který hrál svou úlohu s pocitem odvážného štěstí, když procházel středem všeobecného zděšení.

Za okamžik zmizeli všichni v lese a slon je odtud unášel rychlým klusem. Avšak výkřiky, povyk, kulka, která Phileasi Foggovi provrtala klobouk, daly jim na srozuměnou, že lest byl prohlédnuta.

A vskutku, na planoucí hranici se rozpadalo tělo starého rádži. Kněží, kteří se vzpamatovali z hrůzy, pochopili, že šlo o únos.

Ihned se vrhli do lesa. Strážci je následovali. Zahájili střelbu, ale únosci prchali rychle a za pár okamžiků se octli mimo dosah střel a šípů.³³

Úkoly:

- 1) V jaké zemi se ukázka odehrává. Zjistěte o daném státě bližší informace.
- 2) Vysvětlete pojmy *tamtamy*, *pagoda*, *fakír*, *rádža*.
- 3) Kapitola nese název ... v níž *Proklouz znovu dokáže, že odvážnému štěstí přeje*. Byli jste už někdy v životě odvážní? V jaké situaci? Přálo Vám štěstí?
- 4) Které vlastnosti přiřadíte Phileasu Foggovi a jaké jeho sluhovi Proklouzovi?
- 5) Vymyslete návrh palubního lístku na společnou deseti měsíční cestu.
- 6) Sestavte seznam nejdůležitějších věcí, které budete na své cestě potřebovat (oblečení, jídlo, nástroje...).
- 7) Jak bude vypadat Vaše krabička poslední záchrany (KPZ)?

Úlohy 6 a 7 lze využít i v hodinách cizího jazyka k rozšíření slovní zásoby, obsah KPZ lze podrobněji rozebrat v hodině biologie, při probírání látky týkající se první pomoci.

---

³³ Verne, Jules: Kapitola třináctá. In: Cesta kolem světa za osmdesát dní. Praha, Státní nakladatelství dětské knihy 1963, str. 78-80

3.5 Vynálezy Julese Verna

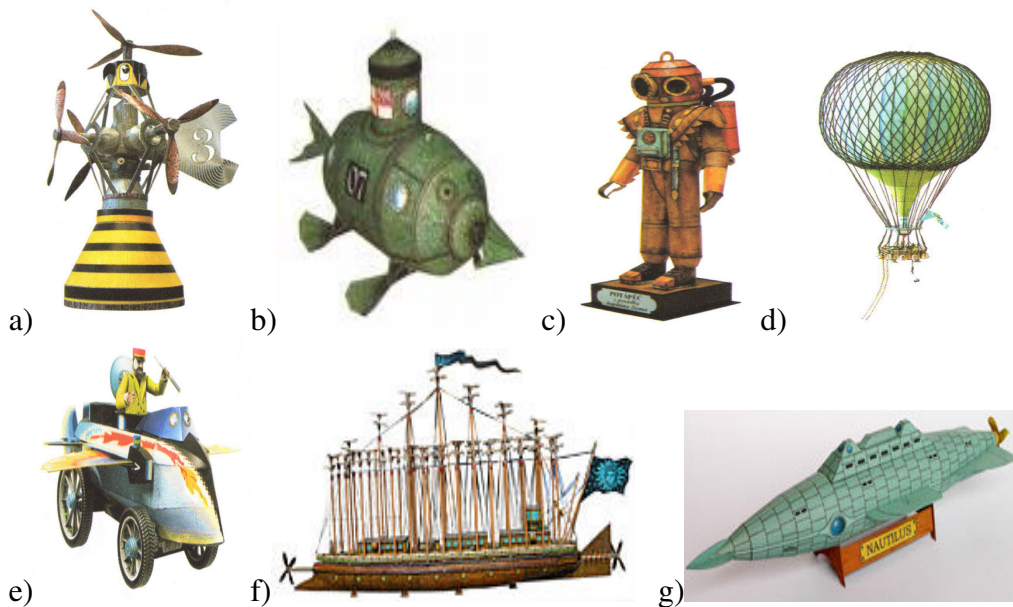
- 1) Doplňte do křížovky vynálezy J. Verna.
- 2) Názvy děl spojte s jednotlivými vynálezy, k sedmi z nich přiřaďte obrázek.
- 3) Vymyslete nový vynález a vytvořte jeho popis.
- 4) Navrhněte reklamu, která by nový technický objev propagovala.
(propojení s hodinami francouzštiny, popřípadě výtvarné výchovy)

1.	P	A		K				I	T		
2.			K		L		M		I		D
3.			L	B					S		
4.								A			
5.				T				É		O	
6.						×			W		
7.		O		T		A					
8.					V		K		O		I
9.			S		A				N		
10.		N		U			L	U			

1. Dvousložková výbušnina (tzv. Všedrtič), je silnější než dynamit
2. Název děla využitého k vypálení měsíční střely (1. prosince 1867)
3. Nejvýkonnější létající stroj poháněný elektřinou
4. Bezpilotní létající stroj se třemi vrtulemi ovládaný elektřinou a na dálku
5. Speciálně konstruovaná zbraň, pomocí které kapitán Nemo zasáhl bok pirátské lodi
6. Ponorka vyrobená na objednávku anglického válečného námořnictva
7. Nejuniverzálnější dopravní prostředek z dílny inženýra Robura, dokázal jezdit na silnici, plout nad i pod hladinou a létat

8. Jedinečný typ balónu zkonstruovaný podle plánů doktora Fergussona
9. Přiléhavý oděv umožňující pohyb a práci pod vodou – vynález kapitána Nema
10. Ponorka kapitána Nema s dvojitým trupem z ocelových plátů; vědecká i bojová loď

- Tajuplný ostrov
- Robur dobyvatel
- Matyáš Sandorf
- Vynález zkázy
- Pán světa
- Podivuhodná dobrodružství výpravy Barsakovy
- Pět neděl v balóně
- Ze Země na Měsíc
- Dvacet tisíc mil pod mořem

(řešení – viz. příloha č.1)

3.6 Přátelé na cesty

Jules Verne vytvořil stovky hlavních a tisíce vedlejších postav, které nás doprovázejí při dobrodružstvích na stránkách knih. Hrdinové Podivuhodných cest jsou lidé bez předsudků, stateční a sebeobětaví, nesou v sobě ušlechtilost, hluboké zaujetí pro pravdu, víru v lidský rozum, úctu k člověku a práci.

Objevují se i komické typy, potrhlí učenci a zrádci.

Nezapomenutelnými postavami jsou: kapitán Nemo, Dick Sand, profesor Aronnax, doktor Fergusson, Michel Ardan, kapitán Hatteras, vynálezce Organik, Cyrus Smith, Michal Strogov, Robur, Phileas Fogg...aj.

René Escaich se pokusil definovat vernovského hrdinu:

„Je to muž mezi třiceti a pětatřiceti lety, vyšší postavy, vznešeného držení těla, energického, pronikavého pohledu, nadaný vytrvalostí a neobyčejnou tělesnou silou. Jeho kvality mravní vyjádřil autor nejpřesněji v podobizně kapitána Nema: sebedůvěra ... klid ... energie ... odvaha. Tento typ člověka je jakoby vyroben z jednoho kusu. Reaguje jako člověk dokonale vyrovnaný – a to je nutné, protože nejenom musí překonávat obtíže mimořádně drsné přírody, ale ty, které mu kladou do cesty jeho bližní.“³⁴

Úkoly:

- 1) Přiřaďte jednotlivé charakteristiky k hlavním hrdinům. Které herce byste obsadili do rolí těchto postav Vernových románů?
- 2) Jaký by měl být Váš hrdina?
- 3) Jaké vlastnosti by měl mít přítel, kterého si vezmete s sebou na desetiměsíční cestu?
- 4) Vypracujte popis svého nejlepšího kamaráda.

---

³⁴ Neff, Ondřej: Jules Verne a jeho svět, Praha, Mladá fronta, 2005. str. 168

Tematiku popisu a základních charakteristik lze využít i v hodinách francouzštiny.

GENTIL (e)	LASKAVÝ, MILÝ	SÉVÈRE	PŘÍSNÝ
SÉRIEUX (se)	VÁŽNÝ	DOUX (douce)	NĚŽNÝ
CALME	KLIDNÝ, TICHÝ	SOURIANT (e)	USMĚVAVÝ
TRANQUILLE	KLIDNÝ	TOLÉRANT (e)	SNÁŠENLIVÝ
TIMIDE	NESMĚLÝ, OSTÝCHAVÝ	RAISONNABLE	ROZUMNÝ
POLI (e)	ZDVOŘILÝ	PAUVRE	CHUDÝ
PARESSEUX(se)	LÍNÝ	OPTIMISTE	OPTIMISTICKÝ
PESSIMISTE	PESIMISTICKÝ	MODESTE	SKROMNÝ
MINCE	ŠTÍHLÝ	MALADROIT (e)	NEŠIKOVNÝ
INTELLIGENT(e)	INTELIGENTNÍ	GROS (se)	SILNÝ, TLUSTÝ
ÉLEGANT (e)	ELEGANTNÍ	BAVARD (e)	UPOVÍDANÝ
ATTENTIF (ve)	POZORNÝ	AMUSENT (e)	ZÁBAVNÝ

ad 1) **Robur – kapitán Nemo – Phileas Fogg – Dick Sand – Cyrus Smith – doktor Fergusson**

- a) Muž čtyřicátník s tmavou pletí, chladnou tváří pravidelných rysů a silným nosem. Z jeho osobnosti vyzařoval vážný klid, střízlivost, rozvážnost. Typ dokonalého cestovatele, který byl toho názoru, že lépe využije svého času, bude-li hledat a ne diskutovat, objevovat a ne přednášet.
- b) Čtyřicetiletý muž střední postavy s pozoruhodnými svaly a pevným zdravím. Na kulaté hlavě rostly krátké, mírně

kučeravé vlasy. Měl americký námořnický plnovous odkrývající čelistní klouby s velkou žvýkací silou. Inženýr se silnou vůlí, který nesnese odpor a nikoho a ničeho se nebojí.

- c) Hubený, kostnatý Severoameričan s řídkými, mírně prošedivělými vlasy a hustou bradkou. Měl žhnoucí oči, vážná ústa a silnou vůlí. Za všech okolností se ovládal, byl duševně i tělesně čilý, neoblomný, vytrvalý a velmi vzdělaný.
- d) Patnáctiletý sirotek s pevnou stavbou těla byl neobyčejně pružný a obratný. Měl hnědé vlasy, modré oči a z tváře vyzařovala smělá energie. Neplýtvat slovy ani gesty a vždy se snažil dokončit vše, co si usmyslil.
- e) Muž vysoké, mírně tělnaté postavy s ušlechtilou a krásnou tváří, tmavými vlasy a licousy. Byl bohatý, dobrotivý, klidný, nemluvný člověk, spíše samotář s vtělenou přesností.
- f) Syn indického rádži mstící se Angličanům za zotročení Indie. Vlastenec utlačované země, revolucionář, člověk, který žil na samé hranici nenávisti a lásky, soucitu a krutosti. Smyslem jeho života byl boj za svobodu.

Vyberte herce pro hlavní role:

3.7 Města J. Verna

Jules Verne se narodil v **Nantes**, v jedenácti letech utekl z domova a absolvoval první cestu na lodi (Coralie) do **Paimboeuf**, kde ho otec našel. Dospíval v **Paříži**, vlastnil dům v **Le Crotoy** a zemřel v **Amiens**.

Žáci se během své cesty podívají a seznámí s městy, která byla spisovateli v průběhu jeho života blízká. V hodinách francouzského jazyka, zeměpisu, informatiky mohou vyhledat podrobnější informace a vytvořit brožuru s názvem: „*Po stopách Julesa Verna*“.

Verne poznal tvář několika měst a mnoho jich také na stránkách svých knih vytvořil.

Úkoly:

- 1) Najděte města Nantes, Amiens, Paříž na mapě.
- 2) Rozdělte se na skupiny a vyhledejte podrobné informace o těchto městech (poloha, region, počet obyvatel, historie, kultura, zajímavosti).
- 3) Sestavte brožuru, která poslouží všem cestovatelům, kteří se vydají po stopách francouzského spisovatele.
- 4) Seznamte se s imaginárními městy z děl Julese Verna a poté vytvořte své vlastní ideální město a pojmenujte ho.

Vytvořená města na stránkách knih³⁵:

Stahlstadt

→ Ocelové město

Město Stahlstadt bylo založené roku 1871 profesorem Schultzem v jižní části Oregonu v USA. V roce 1876 byly všechny průmyslové podniky uvedeny do plného provozu. Město mělo oválný tvar, bylo obeháno příkopem a hradbami a rozděleno na několik sektorů, ve kterých se vyskytovaly provozy se zvláštním posláním – haly s pudlovacími pecemi, slévárny, administrativní a konstrukční kanceláře. Uprostřed Stahlstadtu v botanické zahradě s tropickými rostlinami stála Býčí věž, kde pracoval a žil Herr Schultz a kde schovával své zbraně (obří dělo, plynové granáty a symetrické náboje).

France Ville

→ Ocelové město

V čele města, které bylo vybudováno v roce 1972 doktorem Sarrasinem v severoamerickém Oregonu, stáli lidé posedlí myšlenkou hygieny, která se odrážela v četných zákazech a nařízeních (zákaz užívání koberců, tapet, peřin, prošíváných pokrývek, polštářů). France Ville bylo složeno z rodinných jedno až dvoupatrových domků postavených ze speciálních dutých cihel. Ploché střechy byly kryté asfaltem a chráněné zábradlím a přízemní partie domů byly klenuté a otevřené ze všech stran.

---

³⁵ Neff, Ondřej: Jules Verne a jeho svět, Praha, Mladá fronta, 2005. ISBN 80-204-1224-7

Blackland

→ Podivuhodná dobrodružství výpravy Barsakovy

Blackland byl vybudován podle plánů francouzského vynálezce Marcela Camareta v poušti na území afrického Senegalu, ale vládcem zde byl lupič a vrah Harry Killer. Město bylo říčkou Baardy rozděleno na dvě části. V pravé se nacházela obytná část, která byla rozdělena na tři sektory. V prvním bydleli Merry Fellows (566 Killerových přímých spolupracovníků), v druhém otroci a ve třetím členové organizace Civil Body (čekatelé na členství v Merry Fellows). Příslušníci obou skupin byli uprchlí zločinci. V levé části ležel park, palác velitele a jeho devíti nejbližších rádců, kasárenské budovy a továrna.

úkol ad 4) Při projektování svého vlastního města nezapomeňte uvést základní údaje:

1. název města
2. poloha, rozloha, počet obyvatel, jazyk
3. stručná historie
4. základní účelové budovy
5. kulturní památky

a poté nakreslete jednoduchý orientační pláněk.

S plánkem navrženého města můžeme dále pracovat v hodinách cizího jazyka. Rozšíření slovní zásoby v rámci popisu města, názvů obchodů, úředních i kulturních budov a možnosti popisu cesty z jednoho místa na druhé.

4 Závěr:

Diplomová práce se zabývala životem a dílem francouzského spisovatele a zakladatele vědecko-fantastické literatury Julesa Verna.

Zaměřila se na vynálezy, které autor ve svých románech z cyklu Podivuhodných cest vykreslil a které předjímalý vývoj vědy a techniky až na padesát let dopředu. Bylo prostudováno zařazení verneovek do českých čítanek, práce s ukázkami ve francouzských učebnicích a na základě dotazníku byla zjišťována znalost Verneova díla u dnešní mládeže. Výsledky ankety a dílčího úkolu z projektu překvapivě poukázaly na všeobecnou znalost autorových nejznámějších románů.

V druhé části práce byl navržen projekt s názvem „10 měsíců s Julesem Vernem“, který v sobě spojil základní znalosti o spisovatelově životě, díle a vlastní dlouhodobou tvorbu a práci žáků s využitím interdisciplinárních vztahů ve škole. Dílčí úkoly z projektu by se mohly stát pouze inspirací pro základní rozšíření znalostí o autorovi v rámci výročí narození v roce 2008.

Mohl by se však stát celoroční systematickou přípravou pro cestu do Francie. Žáci by se v rámci poznávacího zájezdu vydali „po stopách J. Verna“, poznali by francouzskou kulturu, jednotlivá města (Paříž, Nantes, Amiens...) a rozšířili by si své základní jazykové znalosti.

Romány Julesa Verna oslovují čtenáře i několik desítek let po jeho smrti, zažívají dobrodružství a napínavé cesty s hlavními hrdiny, poznávají svět, neobjevené kouty naší planety, sledují vznik a vývoj neuvěřitelných a mnohdy dnes již fungujících vynálezů. V hodinách českého jazyka a literatury by neměl být opomíjen a tato diplomová práce může být klíčem, kterým vyučující otevře srdce dnešních žáků – čtenářů.

Použitá literatura:

- Bastide, J.: Le Français 4e (lire, écrire, parler). Paris, Bordas 1978.
ISBN 2-04-001002-5
- Brandis, J.: Snílek Jules Verne. Praha, Lidové nakladatelství 1981
- Codr, M.: Přemožitelé času 1. Praha, Vydavatelství a nakladatelství
Mezinárodní organizace novinářů 1987
- Dorovská, D.; Řeřichová, V.: Čítanka 6, Olomouc. Prodos 1998.
ISBN 80-7230-018-0. s.177-178
+ Čítanka 6 : příručka pro učitele. Olomouc, Prodos 1998.
ISBN 80-7230-019-9. s. 37-40
+ Čítanka 6 : pracovní sešit. Olomouc, Prodos 1998.
ISBN 80-7230-013-X. s. 39-40
- Fischer, J. O.: Dějiny francouzské literatury 2 (1870-1930). Praha, Academia
1983
- Fialová, Z.; Podzimek, J.: Čítanka s literární výchovou 6: pro 6. ročník základní
školy. Praha, Moby Dick 1997. ISBN 80-902223-5-8. s. 174- 177
- Fialová, Z.; Podzimek, J.: Čítanka s literární výchovou 7: pro 7. ročník základní
školy. Praha, Moby Dick 1997, s. 42-48
- Gejgušová, I.: Osobnosti a díla světové literatury pro děti a mládež.
Ostrava, Repronis 2002. ISBN 80-7042-223-8
- Hanzová, M.; Žáček, J.; Měchurová, A.: Čítanka pro 7. ročník základní školy
a sekundu osmiletého gymnázia. Havlíčkův Brod, Fragment 1998.
ISBN 80-7200-121-3. s. 117-121
- Hanzová, M.; Žáček, J.: Čítanka pro 8. ročník základní školy a tercii víceletého
gymnázia. Havlíčkův Brod, Fragment 1998. ISBN 80-7200-121-3.
s. 149-153
- Janata, J. M.: Neznámý Jules Verne (Jeho skutečný život, osobnost
a dílo). Praha, Mladá fronta 1959
- Lottman, H. R.: Jules Verne (Život a dílo klasika sci-fi). Praha, Brána
1998. ISBN 80-7243-012-2

- Měchurová, A.; Žáček, J.; Horáčková, K.: Čítanka pro 5. ročník
základní školy. Praha, Fortuna 1995. ISBN 80-7168-255-1. s. 101-102
- Mitterand, H.: Français 5e (textes et activités). Bourges, Nathan 1978
- Mitterand, H.: Français 5e (documents pédagogiques). Bourges, Nathan 1978
- Neff, O.: Klon '95 (eseje, kritiky, přednášky). Praha, Altar 1995.
ISBN 80-85979-01-2
- Neff, O.: Jules Verne a jeho svět. Praha, Mladá fronta 2005.
ISBN 80-204-1224-7
- Rezutková, H.: Čítanka 5. Všeň, Alter 1996. ISBN 80-85775-52-2
- Soukal, J.: Čítanka 6 : literární výchova pro 6. ročník základní školy a pro
odpovídající ročník víceletých gymnázií. Praha, SPN 1997. ISBN 80-
85937-85-9. s. 114-121
- Speciál ABC: Vynálezy Julese Verna. Ostrava, Ringier Print 2005
- Steklač, V.: Příběhy slavných; Napoleon Bonaparte a 59 dalších. Praha,
Práce, Vydavatelství a nakladatelství ROH 1989
- Sulovská, J.: Jules Verne včera a dnes. In: Současnost literatury pro děti a mládež.
Liberec 2005. ISBN 80-7083-957-0. s.71-82
- Šrámek, J.: Dějiny francouzské literatury v kostce. Praha, Votobia 1997.
ISBN 80-7198-240-7
- Šrut, P.; Lukešová, B.: Čítanka 5: pro 5.ročník základní školy. Praha,
Scientia 1998. ISBN 80-7183-129-8. s. 174-177
- Toman, J.; Vondrů, M.: Dobrodružství s četbou: Čítanka pro 5. ročník základní
školy. Praha, Fortuna 1995. ISBN 80-7168-243-8. s. 150-152
- Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Praha, Nakladatelský dům OP
Diderot 1998. ISBN 80-85841-17-7 (soubor)

- Verne, J.: Cesta kolem světa za osmdesát dní. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, n.p. 1961
- Verne, J.: Děti kapitána Granta. Praha, Mladá fronta 1964
- Verne, J.: Dvacet tisíc mil pod mořem. Praha, Mladá fronta 1959
- Verne, J.: Dva roky prázdnin. Praha, Státní nakladatelství dětské knihy 1962
- Verne, J.: Ocelové město. Praha, Mladá fronta 1954
- Verne, J.: Paříž ve 20.století. Praha, Tichá Byzanc 1995. ISBN 80-902034-0-X
- Verne, J.: Pět neděl v balóně. Praha, Mladá fronta 1967
- Verne, J.: Robur dobyvatel a Pán Světa. Praha, Státní nakladatelství dětské knihy 1964
- Verne, J.: Tajuplný ostrov. Praha, Státní nakladatelství dětské knihy 1960
- Verne, J.: Vynález zkázy. Praha, Státní nakladatelství dětské knihy 1959

Příloha č.1 – Řešení křížovky

1.	P	A	N	K	R	A	S	I	T			
2.			K	O	L	U	M	B	I	A	D	A
3.		A	L	B	A	T	R	O	S			
4.					V	O	S	A				
5.				T	O	R	P	É	D	O		
6.						S	W	O	R	D		
7.	P	O	S	T	R	A	C	H				
8.					V	I	K	T	O	R	I	A
9.				S	K	A	F	A	N	D	R	
10.		N	A	U	T	I	L	U	S			

1. Matyáš Sandorf
2. Ze Země na Měsíc
3. Robur dobyvatel – obrázek f)
4. Podivuhodná dobrodružství výpravy Barsakovy – obrázek a)
5. Tajuplný ostrov
6. Vynález zkázy – obrázek b)
7. Pán světa – obrázek e)
8. Pět neděl v balóně – obrázek d)
9. Dvacet tisíc mil pod mořem – obrázek c)
10. Dvacet tisíc mil pod mořem – obrázek g)

Příloha č. 2 - Bibliografie Julesa Verna:

1. **Pět neděl v balóně** (1863) - Cinq semaines en ballon
2. **Dobrodružství kapitána Hatterase** (1864-1866) - Voyages et aventures du capitaine Hatteras
3. **Cesta do středu Země** (1864) - Le voyage au centre de la terre
4. **Ze Země na Měsíc** (1865) - De la terre à la lune
5. **Děti kapitána Granta** (1867-1868) - Les enfants du capitaine Grant
6. **Dvacet tisíc mil pod mořem** (1869-1870) - Vingt mille lieues sous les mers
7. **Okolo Měsíce** (1870) - Autour de la Lune
8. **Plující město** (Plovoucí město)(1871) - Une ville flottante
9. **Dobrodružství tří Rusů a tří Angličanů** (1872) - Aventures de trois Russes et de trois Anglais
10. **Země kožešin** (1873) - Le pays des fourrures
11. **Cesta kolem světa za osmdesát dní** (1873) - Le tour du monde en quatre-vingts jours
12. **Doktor Ox** (1874) - Le Docteur Ox et Quatre nouvelles
13. **Tajuplný ostrov** (1875) - L'île mystérieuse
14. **Chancellor** (1875) - Le Chancellor
15. **Michail Strogov** (Carův kurýr) (1876) - Michel Strogoff
16. **Hector Servadac** (Na kometě) (1877) - Hector Servadac
17. **Černé Indie** (1877) - Les Indies noires
18. **Patnáctiletý kapitán** (1878) - Un capitaine de quinze ans
19. **Ocelové město** (Pět set miliónů Begumy) (1879) - Les cinq cents millions de la Bégum
20. **Číňanovy trampoty v Číně** (O život) (1879) - Les tribulations d'un Chinois en Chine
21. **Dům na páru** (Zemí šelem; Ocelový olbřím) (1880) - La maison à vapeur
22. **Jangada** (Tajemství pralesa, Na vlnách Orinoka) (1881) - La Jangada
23. **Škola robinsonů** (Dva Robinsoni) (1882) - L'école des robinsons

24. **Zelený paprsek** (1882) - Le rayon vert
25. **Paličatý Kéran** (Tvrdohlavý Turek) (1883) – Kéran- le- têtú
26. **Hvězda jihu** (1884) - L'étoile du sud
27. **Archipel v plamenech** (1884) - L'archipel en feu
28. **Trosečník z Cynthie** (1885) – L'épave du Cynthia
29. **Nový hrabě Monte Christo** (1885) - Mathias Sandorf
30. **Robur Dobývateľ** (Vzducholodí kolem světa) (1886) – Robur le Conquérant
31. **Los číslo 9672** (1886) -Un billet de loterie (Le numéro 9672)
32. **Sever proti Jihu** (1887) - Nord contre Sud
33. **Cesta do Francie** (1887) - Le chemin de France
34. **Dva roky prázdnin** (1888) - Deux Ans de vacances
35. **Bezejmenná rodina** (1889) - Famille Sans-Nom
36. **Zmatek nad zmatek** (1889) - Sans dessus dessous
37. **César Cascabel** (Oceánem na kře ledové) (1890) - César Cascabel
38. **Paní Branicanová** (V pustinách australských, Zajatec pustin) (1891) - Mistress Branican
39. **Tajemný hrad v Karpatech** (1892) - Le château des Carpathes
40. **Claudius Bombarnak** (1893) - Claudius Bombarnac
41. **Malý Dobráček** (1893) - Petit Bonhomme
42. **Neobyčejná dobrodružství mistra Antifera** (Dobrodružná závěť) (1894) - Mirifiques aventures de Maître Antifer
43. **Plovoucí ostrov** (Plující ostrov)(1895) - L'île Hélice
44. **Vynález zkázy** (Tváří k praporu, Tváří v tvář praporu vlasti) (1896) - Face au drapeau
45. **Clovis Dardentor** (Milionář na cestách) (1896) - Clovis Dardentor
46. **Ledová sfinga** (1897) - Le sphinx des glaces
47. **Nádherné Orinoko** (Na vlnách Orinoka) (1898) - Le Superbe Orénoque
48. **Závěť výstředníka** (Hra o dědictví) (1899) - Le testament d'un excentrique
49. **Druhá vlast** (1900) - Seconde patrie

50. **Ves ve vzduchu** (Podivuhodné setkání v džungli) (1901) - Le Village aérien
51. **Příběhy Jeana-Marie Cabidoulina** (Záhadné dobrodružství velrybářské lodi) (1901) - Les histoires de Jean-Marie- Cabidoulin
52. **Bratři Kipové** (1902) - Les frères Kip
53. **Cestovní stipendia** (1903) - Bourses de voyage
54. **Drama v Livonsku** (1904) - Un drame en Livonie
55. **Pán světa** (1904) -Maître du monde

56. **Vpád moře** (Zatopená Sahara, Zatopená poušť) (1905) - L'invasion de la mer
57. **Maják na konci světa** (1905) - Le Phare du bout du monde
58. **Zlatá sopka** (1906) - Le volcan d'or
59. **Trampoty páně Thompsonovy** (Cestovní vyprava Thompsonova) (1907) – L'agence Thompson and Co.
60. **Honba za meteorem** (1908) – La chasse au météore
61. **Lodivod dunajský** (1908) – Le Pilote du Danube
62. **Trosečníci z lodi Jonathan** (Trosečníci Jonathanu) (1909) – Les Naufragés du Jonathan
63. **Tajemství Viléma Storitze** (1910) – Le secret de Wilhelm Storitze
64. **Věčný Adam** (1910) – Hier et demain
65. **Podivuhodná dobrodružství výpravy Barsakovy** (1920) - L'étonnante aventure de la mission Barsac

Příloha č. 3 - CD

K diplomové práci je přiloženo CD s prezentací v programu Power Point k použití při práci na projektu „10 měsíců s J. Vernem“ v hodinách.